

УНИВЕРЗИТЕТ “СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ” ВО СКОПЈЕ
ФАКУЛТЕТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ
ТЕХНОЛОГИИ

Христина Спасевска

Лихнида Стојановска-Георгиевска

**МЕТОДОЛОГИЈА
НА ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ
НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ
СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО
И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ**

Обука на градежните
работници за енергетска
ефикасност

BUILD UP Skills BEET -
Builders' Energy Efficiency
Training

IEE/13/BWI/682/ SI2.680171 -
Intelligent Energy Europe

 Проектот е финансиран од Европската Унија
This project is funded by the European Union

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ
ФАКУЛТЕТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ
ТЕХНОЛОГИИ

д-р Христина Спасевска

д-р Лихнида Стојановска-Георгиевска

**МЕТОДОЛОГИЈА НА ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ
НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО
И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ**

Скопје, април 2016

Проект

Обука на градежни работници за енергетска ефикасност
BUILD UP Skills BEET – Builders' Energy Efficiency Training
IEE/13/BWI/682/ SI2.680171 – Intelligent Energy Europe

Проектот е финансиран од Европската Унија
This project is funded by the European Union

Авторски права

Сите права се задржани. Ова дело е авторски труд, но е дозволено негово користење од страна на обучувачите и инструкторите за потребите на спроведување на процесот на валидација на неформалното и информалното учење, во нивните работни организации. Оваа дозвола не се однесува на цели кои се надвор од активностите на проектот, и во тие случаи не е дозволено фотокопирање, умножување или пак препродавање на делото или негови делови.

Оваа публикација е настаната со помош на Европската Унија. Содржините и ставовите презентирани тука се единствена и исклучива одговорност на авторите и не го рефлектираат мислењето на Европската Унија и Европската агенција за мали и средни претпријатија – EASME, како донатори на проектот.

СОДРЖИНА

ПРЕДГОВОР	6
1. ПРЕГЛЕД.....	8
1.1. Намена на Методологијата.....	8
1.2. Вовед во процесот на валидирање на неформалното и информалното учење.....	9
1.3. Процес на валидирање на неформалното и информалното учење во Европа	10
1.4. Законска рамка за воспоставување на процесот на валидирање на неформалното и информалното учење во Република Македонија	14
2. ПРЕДНОСТИ НА ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО УЧЕЊЕ	20
2.1. Засегнати страни.....	20
2.2. Цели на процесот на препознавање и валидирање на неформалното и информалното учење.....	21
2.3. Придобивки од процесот на препознавање и валидирање на неформалното и информалното учење	22
2.4. Вистини и неvistини за процесот на препознавање и валидирање на неформалното и информалното учење	23

3. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ	Error! Bookmark
3.1. Етапи на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование.....	26
3.2. Учесници во препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование	29
3.3. Карактеристики на процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование во проектот BUILD UP Skills BEET	30
3.4. Организациска структура на Сертификационото тело во проектот BUILD UP Skills BEET	31
3.5. Модел на процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование во проектот BUILD UP Skills BEET	43
3.6. Времетраење на процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование	49
4. ЛИСТА НА ДОКУМЕНТИ ЗА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ.....	50
4.1. Упатства и формулари за кандидатот	51
4.2. Упатства и формулари за имплементаторите.....	65
4.3. Формулари за оценувачите – евалуатори	82

ПРЕДГОВОР

Стекнувањето знања се случува континуирано во секојдневниот живот. Секое стекнато искуство води до нова вештина, знаење и компетенција. Кога се зборува за учењето како процес, обично се мисли на формалното образование кое е секогаш организирано, планирано и со јасно дефинирани цели. Но голем дел од знаењето се стекнува преку неформалното образование, т.е. преку обуки за кои се добива определен вид потврда или сертификат, или пак информално преку стекнување искуства во секојдневниот живот кои не се потврдени со сертификат. Информалното знаење честопати се поистоветува со самото искуство.

За лицата кои не се вклучени во формалниот образовен систем и во системот на неформални обуки, каде главно спаѓаат возрасните, знаењата и вештините кои ги стекнуваат дома, на работното место или пак од секојдневното работно искуство, се еднакво важни, релевантни, па дури и позначителни од оние стекнати преку формалното учење. Сепак, учењето кое се случува надвор од формалниот образовен систем не е доволно разбрано, ниту пак е видливо и како резултат на тоа не е доволно вреднувано.

Во земјите од Европската Унија ÷ повеќе се зголемува свеста дека информалното учење претставува богат извор на човекови вредности иако генерално најголем дел од луѓето не се во можност целосно да го искористат овој вреден капитал од знаење и вештини, бидејќи не можат да ги докажат своите способности и компетенции. Затоа препознавањето на резултатите од неформалното и информалното учење и нивното валидирање ги прави човековите вредности повидливи, па оттаму и повредни.

Во досегашните искуства во други земји, каде што се правени истражувања и веќе се развиени системи за валидација на знаењата и компетенциите стекнати преку неформалното и информалното образование, од особено значење е оценувањето на резултатите од учењето како мера за стекнатите знаења. Бидејќи информалното учење се случува секогаш и секаде, прашање е како целото ова знаење да се систематизира, за да стане мерливо, споредливо и препознаено, со што ќе се овозможи негово валидирање и издавање соодветен доказ за знаењата и вештините.

Во Република Македонија од јули 2014 до март 2016 се реализира проектот „Обука на градежните работници за енергетска ефикасност (Builders' Energy Efficiency Training – BUILD UP Skills BEET)“ во рамките на програмата Интелигентна енергија на Европската комисија. Во оваа програма од јуни 2012 година започна „Иницијативата за градење капацитети во градежниот сектор“ со цел формирање работна сила со доволно знаење и вештини за градење на енергетски ефикасни и пасивни објекти. Активностите во оваа иницијатива треба да обезбедат постигнување на националните цели за заштеда на електрична енергија, согласно заложбите на стратегијата 20/20/20, правејќи соодветни интервенции во градежниот сектор.

Во Иницијативата се вклучени 29 земји членки на Европската Унија, меѓу кои и Република Македонија. Овој успех на нашата земја се должи на капацитетот на проектниот тим што го предложи проектот, високо оценет од Европската комисија. Националниот проектен тим го сочинуваат Стопанската комора на Македонија, Факултетот за електротехника и информатиски технологии при УКИМ, Центарот за образование на возрасни, КРЕАЦИЈА – Здружение на бизниси и консултанти, ЦеПроСАРД – Центар за промоција на одржливи земјоделски практики и рурален развој и Факултетот за бизнис и економија.

Со цел да се постигнат националните цели од стратегијата 20/20/20 и следејќи ги согледувањата од Националниот патоказ за создавање систем за континуирано образование на градежните работници во областа на енергетската ефикасност и обновливите извори на енергија, во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET се развиени шеми за обука од голем размер преку надградба на националниот образовен систем. Најмасовен сегмент во реали-

зација на проектот, а со цел постигнување на доволен број квалификувани градежни работници кои ќе поседуваат и формален доказ за своите квалификации, е спроведување на процесот на препознавање и валидација на претходните знаења и вештини за енергетска ефикасност, што се стекнати во неформалното и информалното образование.

Процесот на препознавање и валидирање на претходните знаења и вештини придонесува, пред сè, за личен развој на кандидатите, овозможувајќи им на поединците нивните достигнувања официјално да бидат признати, а со тоа се овозможува вклучување или продолжување на формалното учење и обука, но исто така многукратно се подобруваат можностите за избор и напредување во кариерата. Со поседување на сертификат, работниците стануваат поконкурентни на пазарот на трудот, а работодавците, доколку во своите тимови имаат работници со сертифицирани вештини од енергетска ефикасност, се поконкурентни на пазарот.

Во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET, Факултетот за електротехника и информатиски технологии како високообразовна институција имаше задача, следејќи ги европските стандарди, да развие систем за препознавање на претходните знаења и вештини стекнати преку неформалното и информалното учење, за што е изготвена нова методологија.

Ефективна имплементација на процесот бара едноставен модел што е јасен, концизен и што овозможува лесно следење на етапите од страна на сите учесници во него. Моделот, предложен во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET, нуди постапка во шест етапи, што се направени да овозможат развој и примена на ефикасен процес на препознавање и валидирање. Исто така, едноставноста на моделот овозможува тој да се примени и на национално ниво, не само во градежниот туку и во другите сектори на занимања.

Методологијата содржи преглед со даден вовед, дефиниции и објаснување на суштината на препознавањето и валидирањето на претходни знаења и вештини, како и осврт на актуелната состојба со оваа проблематика во Европа и во Република Македонија. Во втората тема се потенцирани позитивните страни и предностите на процесот на препознавање и валидирање на неформалното и информалното учење, со посебен акцент на целите на овој процес. Како трета тема е разработена постапката и процедурата на процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET, каде што се дефинирани етапите, карактеристиките на процесот, организациската структура и самиот модел на процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини, со оглед на тоа што во Република Македонија за целата оваа процедура нема развиено постапка и соодветна легислатива. Во рамките на четвртата тема е дадена листа и примероци од сите документи и формулари потребни за имплементација на процесот. Покрај неопходните формулари за пријавување, оценување и следење на резултатите од постапката, изработени се детални упатства за текот на одделните фази од целиот процес наменети за кандидатите, но и за оценувачите, како и деловник за работа на Сертификационото тело во рамките на проектот.

Во проектот BUILD UP Skills BEET развиената методологија е применета за препознавање и валидирање на искуствата и вештините стекнати преку неформалното и информалното образование за следните пет занимања:

- фасадери со вештини за енергетска ефикасност,
- покривачи на покриви со вештини за енергетска ефикасност,
- столари со вештини за енергетска ефикасност,
- инсталатери за греење, ладење и вентилација со вештини за енергетска ефикасност,
- инсталатери на електрични инсталации со вештини за енергетска ефикасност.

Овој документ содржи детални упатства за реализација на целиот процес за горенаведените занимања, но целосно може да се користи како методологија за препознавање и валидирање на резултатите од неформалното и информалното учење од кое било друго занимање. Авторите искрено се надеваат дека оваа методологија ќе даде придонес во развојот на националниот систем за валидација на неформалното и информалното учење во Република Македонија.

Од авторите

1. ПРЕГЛЕД

1.1. НАМЕНА НА МЕТОДОЛОГИЈАТА

Луѓето секојдневно се здобиваат со знаења, а тоа се случува секогаш и секаде. Секое стекнато искуство води до нова вештина, знаење и/или компетенција.

Иако учењето обично се одвива преку формалното образование, што секогаш е организирано, планирано и со јасно дефинирани цели, голем дел од знаењето се стекнува преку неформалното или пак информалното образование. Информалното знаење честопати се поистоветува и со стекнатото искуство од секојдневниот живот.

За лицата, пред сè возрасните, кои се надвор од формалниот образовен систем или системот на неформални обуки, знаењата и вештините стекнати дома, на работното место или пак од секојдневното искуство, се многу поважни, порелевантни и позначителни, понекогаш дури и од знаењето стекнато во формалното образование.

Сепак, учењето што се случува надвор од формалниот образовен систем не е доволно разбрано, ниту пак е видливо и како резултат на тоа не е доволно вреднувано.

Сè повеќе расте свеста (особено во земјите на Европската Унија – ЕУ) дека информалното знаење претставува богат извор на човекови вредности, т.е. капитал. Повеќето луѓе дури и не се свесни за својата сопствена вредност, т.е. за капиталот што го поседуваат преку своето знаење или пак не се во можност целосно да го искористат, бидејќи немаат можност да ги докажат своите способности и знаења. Затоа препознавањето и валидирањето на РЕЗУЛТАТИТЕ од неформалното и информалното учење ги прави човековите вредности повидливи, а оттаму и повредни.

Овој текст претставува водич низ процесот на валидирање на неформалното и информалното учење и е наменет за:

- оценувачи,
- кандидати и потенцијални кандидати,
- работодавци,
- акредитирани испорачувачи на обуки.

Методологијата треба да им помогне на оценувачите да организираат и спроведат применлив процес на валидирање на знаењата и вештините стекнати во неформалното и информалното образование и да овозможи поддршка за работодавците и кандидатите, нудејќи добра информираност и запознаеност со целата процедура на валидација.

Методологијата претставува дополнителен учебен материјал за обука на сертифицирани оценувачи, за да бидат запознаени со клучните аспекти на квалитетна оценувачка пракса, вклучувајќи ги принципите на оценување и примената на широк спектар оценувачки методи.

1.2. ВОВЕД ВО ПРОЦЕСОТ НА ВАЛИДИРАЊЕ НА НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО УЧЕЊЕ

Технолошките иновации и достапноста на информации во поново време сè повеќе овозможуваат пристап до знаења и развивање на вештини преку неформалните обуки организирани во неформалното образование, но и преку информалното ad-hoc учење. Информалното учење, што се случува во рамките на секојдневното искуство, како кај младите така и кај возрасните луѓе, произлегува од нивните активности и не е резултат на планиран образовен процес. Ёе произвесно е дека овој начин на учење заслужува посебно внимание, пред сè поради местото на информалното образование во Болоњскиот процес¹ како основен елемент на концептот на доживотно учење, но и поради е изразената потреба да се овозможи видливост на знаењето што честопати е стекнато преку набљудување или непосредно искуство.

Информалното учење е особено важно кога се стекнува на работното место, и тоа од повеќе причини:

- го поттикнува вработувањето и има позитивен бенефит за менаџерите и компаниите;
- ги развива вештините потребни за исполнување на одделна задача и има клучна улога во пренесувањето на знаењата меѓу вработените во одделна компанија;
- овозможува постојано надградување со актуелни знаења и развива вештини кои се „во чекор со времето“, а сето тоа во рамките на работното место, задржувајќи ја културата на работење, наместо знаењата да се здобиваат во крут режим на конкретна обука.²

Оттаму, информалното образование предизвикува интерес особено кај корпоративната заедница, заради менаџирање на знаењето во рамките на организацијата, како и поради осознавањето дека информалното учење е ефективен начин на развивање на компетенции.³

¹ Bologna process, EU Declaration, 1999.

² Dale, M. and Bell, J.: "Informal Learning in the Workplace", Dept. for Education and Employment, 1999.

³ Attwell, G.: "The Personal Learning Environments – The Future of eLearning?," *eLearning Papers*, 2, 1 (2007), 1–8.

Ова се причините за појава на иницијативи и развивање на постапки и методи за валидација на знаењата и вештините што се стекнати во неформалниот и особено преку информалниот облик на учење.

Валидирањето на неформалното и информалното учење е процес преку кој постојните знаења и вештини на кандидатот, без разлика на начинот на којшто се стекнати, се оценуваат и се вреднуваат во однос на бараните компетенции кои треба да ги поседува дадено занимање. Компетенциите можат да бидат во согласност со националните квалификации на занимањето или пак во согласност со содржината на акредитираните обуки.

Овој процес на валидирање на неформалното и информалното учење (validation of nonformal and informal learning – VNFIL) во Европа и светот честопати се нарекува „препознавање на претходното учење“ (Recognition of previous learning – RPL), но исто така и „препознавање на стекнатите компетенции“ (Recognition of achieved competences – RAC). Самиот поим „препознавање на неформалното и информалното знаење“ се користи како синоним за поимот „валидирање на неформалното и информалното учење“.

Согласно Извештајот на ЕУ за напредокот на процесот на валидирање на неформалното и информалното учење од 2012⁴ и Препораките на Советот на Европа⁵, овој процес се дефинира како:

Валидацијата на неформалното и информалното учење им овозможува на кандидатите да ги покажат знаењата стекнати надвор од формалното образование и обуки и да го користат ова учење во своите кариери и натамошното образование,

1.3. ПРОЦЕС НА ВАЛИДИРАЊЕ НА НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО УЧЕЊЕ ВО ЕВРОПА

Според анализите, во европските земји процесот на валидирање на неформалното и информалното учење е веќе застапен и втемелен во процесот на доживотно учење и вреднување на резултатите од учењето, што може да биде стекнато преку трите облици на образование: формално, неформално и информално. Во рамките на ЕУ, Европската комисија го промовираше процесот на валидирање на претходно стекнатите знаења и вештини преку неформалното и информалното учење, поставувајќи ги процедурите на препознавање во европската агенда за модернизација на образованието.

⁴.Euridice Overview, Recognition of Prior Non-formal and Informal Learning in Higher Education, EC, 2012, <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>

⁵ Council Recommendation of 20 December 2012 on the Validation of Non-formal and Informal Learning (2012/C 398/01).

Постојат неколку одделни иницијативи за развивање на соодветна методологија, според кои би се дефинирал текот на процесот на валидирање. Тоа се:

- Препораките на Советот на Европа за процесот на валидирање на неформалното и информалното учење;
- Водичот на Европскиот центар за развој на стручното образование (European Centre for the Development of Vocational Training – CEDEFOP) за валидирање на неформалното и информалното учење⁶, кој содржи примери од резултатите добиени со практична примена на препораките од Водичот во 20 европски земји каде е применет во изолирани пилот-проекти;
- Упатството за валидирање на неформалното и информалното учење изработено по барање на генералниот директорат за образование и култура на Европската комисија од страна на компанијата за истражување и консултанство ECOTEC⁷, што содржи каталог на позитивни искуства во оваа област и е наменет за креаторите на политиките во оваа област;
- материјалот на Организацијата за економска соработка и развој (The Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD) за препознавање на неформалното и информалното учење⁸, и други.

Во рамките на Болоњскиот процес, имплементација на процесот на валидирање на претходните знаења и вештини стекнати преку неформалното и информалното образование се следи со специфичен индикатор со којшто се мери напредокот на земјите на ова поле. Овој индикатор е воведен во 2007, а повторно „измерен“ во 2009 и 2012 година. Тој индикатор се определува врз основа на степенот на постоење на систем за валидирање на знаењата и вештините стекнати во неформалното и информалното образование, како и врз основа на степенот на примена на овој процес во пракса. Резултатите од мерењата на овој индикатор од последниот извештај на ЕУ се дадени на [сл. 1](#).

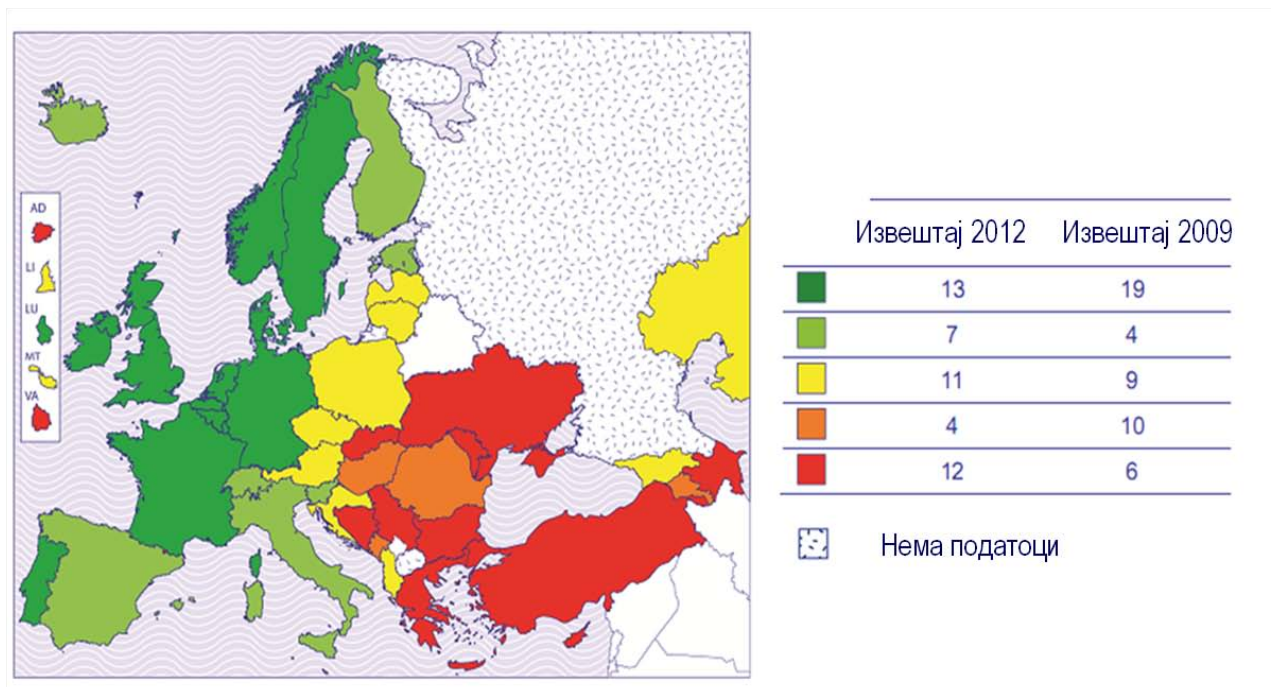
Во Франција, Норвешка, Шведска, Португалија и Холандија овој процес е централизиран и дефиниран со закон. Во Шпанија, Ирска, Италија и Финска е широко застапен и законите овозможуваат негова имплементација, но не е применет кај сите образовни институции како задолжителна процедура, додека во земјите означени со жолта боја се имплементира само поединечно, во одделни случаи, врз основа на посебни процедури кои не се усвоени на национално ниво. На [сл. 1](#) се дадени согледувањата за процесот на валидирање споредбено за два периода, за 2009 и 2012 година.

⁶ CEDEFOP: "European Guidelines for Validating Non-formal and Informal Learning", Office for Official Publications of the European Communities / Luxembourg, 2009.

⁷ Otero, M. S., McCoshan, A., and Junge, K.: "European Inventory on Validation of Non-formal and Informal Learning"; ECOTEC Research and Consulting Limited, Birmingham, 2005.

⁸ Werquin, P.: "Recognition of Non-Formal and Informal Learning: Country Practices"; OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development, 2010.

Треба да се напоми дека во Извештајот на ЕУ за 2009 година се влезени постапките на валидирање на сите облици на учење (преку формалниот, неформалниот и информалниот облик на учење), додека во Извештајот за 2012 година се земени предвид постапките на валидирање само на неформалното и информалното учење.

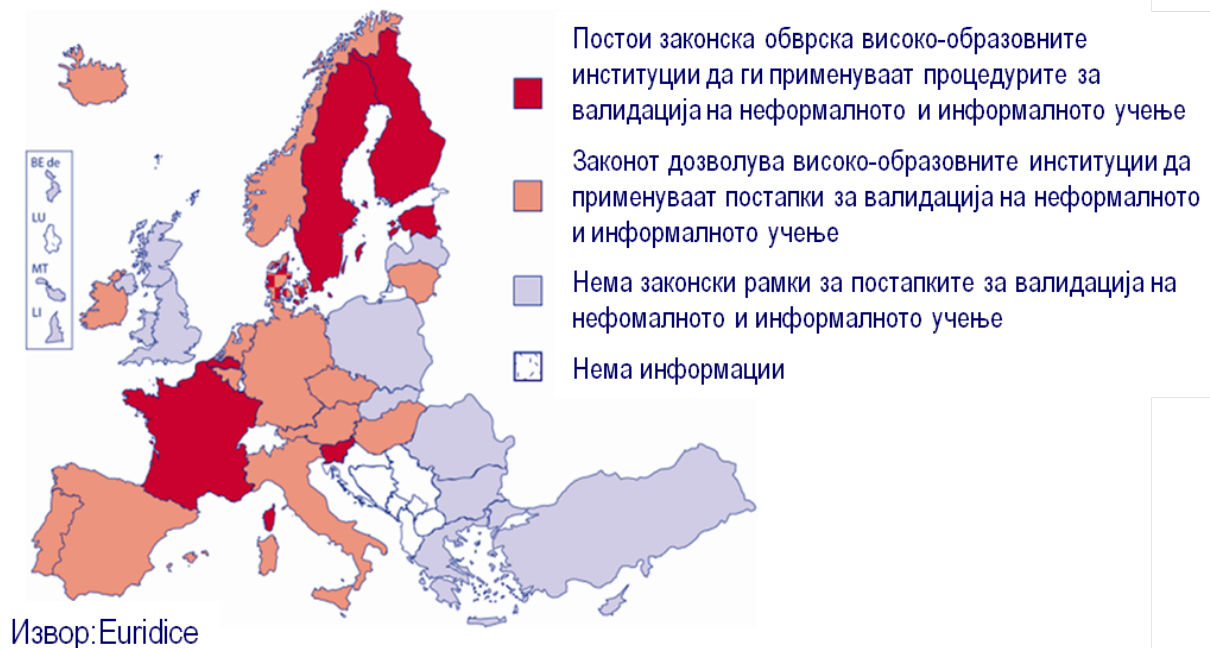

- Воспоставени се национални процедури за валидирање, процесот е задолжителен и широко применет во пракса како стандардна процедура во најголем дел од образовните институции.
- Воспоставени се национални процедури за валидирање, но процесот не е задолжителен и не претставува стандардна процедура кај најголем дел од образовните институции.
- Постојат одделни процедури за валидирање, но не се генерализирани на национално ниво, процесот го применуваат само одделни институции.
- Не е развиен систематски приод кон процесот на валидирање, но постојат првични документи кои се во пилот-фаза.
- Воопшто не постојат процедури за валидирање на неформалното и информалното образование.

Сл. 1. Специфичен индикатор за процесот на валидирање на неформалното и информалното учење во Европа

Во Извештајот на ЕУ не се наведени податоци за Република Македонија затоа што не е опфатена во анализата на мрежата Euridice, формирана со цел поддршка на европската соработка во областа на доживотното учење. Националната агенција за европски образовни програми и мобилност, како надлежна институција, е вклучена во оваа мрежа по објавувањето на Извештајот. Во следниот извештаен период, чиј извештај е објавен во 2015 година, се достапни информации и од Република Македонија како дел од европската мрежа. Во овој документ постојната законска регулатива и состојбата со имплементирањето на процесот на валидирање на неформалното и информалното учење во Република Македонија е дадена во [поглавието 1.4.](#)

Претходно беше анализирана состојбата на степенот на имплементацијата на процесот на валидација на неформалното и информалното учење, но важно е да се направи преглед и на постоењето на негова правна рамка. Достапните информации (сл. 2) покажуваат дека во неколку европски држави законската рамка експлицитно налага примена на процедурите за валидирање на неформалното и информалното учење од страна на образовните институции, иако во различни земји на различен начин и во различна мера.

Сл. 2. Законска рамка за процесот на валидирање на неформалното и информалното учење во Европа

Во Шведска, на пример, согласно законските рамки, сите образовни институции имаат законска обврска да ги применуваат национално усвоените процедури за валидирање на неформалното и информалното учење. Во Франција, пак, законодавството им овозможува на кандидатите самите да ја изберат институцијата што ќе го препознае и валидира нивното претходно знаење стекнато неформално и информално. Во Естонија и Словенија, постои законска рамка за вреднување на неформалното и информалното учење при премин во високообразовниот процес, но не ги заменува средношколските квалификации кои се неопходни за продолжување на образованието.

Во околу една третина од европските земји, на [сликата 2](#) означени со портокалова боја, постои законска рамка која дозволува примена на постапките на валидирање на неформалното и информалното учење, но постои голема разлика помеѓу одделни земји во степенот на примена на овие законски можности. Кај дел од оваа група земји процесот на валидирање на неформалното и информалното учење е ве-

ќе воспоставен како вообичаена пракса, но постои и друга група земји во кои оваа законска можност многу ретко се користи во пракса.

На [сликата 2](#) со сива боја е означена групата на земји кои немаат воспоставено законска рамка за валидирање на неформалното и информалното учење, но е важно да се напоми дека кај дел од нив сепак постојат случаи на примена на воспоставени процедури за валидирање. Во оваа група земји пример е Велика Британија, која како држава има долга традиција на препознавање и вреднување на неформалното и информалното учење при премин во високообразовниот процес, иако оваа постапка не е законски регулирана. Одлука за спроведувањето на ваква постапка носат самите високообразовни институции. Во секој случај, кај најголем дел од земјите во оваа група постапката на валидирање на неформалното и информалното учење е ограничена само на скромни искуства

Заедничко за сите земји е тоа што валидацијата на знаењата и вештините стекнати преку неформалното и информалното образование секогаш се одвива преку вреднување на резултатите од учењето, утврдени во стандардот на занимање и коишто, според тоа, треба да ги понуди формалната обука. Сертификатот добиен преку процесот на валидација на неформалното и информалното учење има иста важност како сертификатот што се добива по следење формална обука.

1.4. ЗАКОНСКА РАМКА ЗА ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА ПРОЦЕСОТ НА ВАЛИДИРАЊЕ НА НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО УЧЕЊЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Процесот на валидирање на неформалното и информалното учење во македонското законодавство е предвиден во Законот за националната рамка на квалификации⁹, која е во согласност со Европската рамка на квалификации ([сл. 3](#)).

Во Националната рамка на квалификации (НРК) се дефинирани трите основни образовни дејности:

- формално образование,
- неформално образование,
- информално образование.

Законот за националната рамка на квалификации го дефинира формалното образование како дејност што ја спроведува образовна институција или институција

⁹ Закон за националната рамка на квалификации, Службен весник на Р. Македонија, бр. 137, 7 октомври 2013.

за обука, која испорачува учење според одобрени наставни програми, што резултира со стекнување знаења, вештини и компетенции за кои се издава јавна исправа (диплома).

Според Законот за националната рамка на квалификации, неформалното образование го сочинуваат организирани активности на учење со цел унапредување на знаењата, вештините и компетенциите за лични или професионални потреби, но најчесто не води до јавна исправа.

Сабота, 04 Октомври 2014

Република Македонија
Министерство за образование и наука

Закони од областа на образованието

OSCE

Почетна Основно образование Средно образование Високо образование Образование за возрасни Поврзани закони

Закон за националната рамка на квалификации (Сл. Весник на Р. Македонија, бр.137 од 07.10.2013 година)

НАПИШАНО ОД ADMINISTRATOR | 27 ЈУЛИ 2014

Овој закон го предвидува следното:

- подигање на свеста на граѓаните и на работодавачите во врска со квалификациите на национално и на меѓународно ниво;
- подобрување на достапноста на квалификациите;
- поголема можност за признавање на квалификациите и мобилност на национално и на меѓународно ниво;
- препознавање на алтернативни начини на стекнување на квалификации;
- овозможување на подобар улог во припадност преку спонзорство на трансферирање на кредити;
- овозможување на рационално креирање и развој на квалификациите и сл.

Кликнете на PDF иконата за да го симнете законот со измени.

Листа на измени и доповни
тука може да ги видите сите акти поврзани

Сл. 3. Легализација на процесот на валидирање на неформалното и информалното учење во националната легислатива

Информалното учење пак е учење што не е структурирано и произлегува од секојдневните животни активности поврзани со работата, семејството или слободното време.

Следејќи ги европските активности што се во насока на зголемување на видливоста на информалниот концепт на учење, со Законот за НРК се промовираат процеси кои ова учење ќе го направат мерливо и видливо, т.е. процеси кои ќе ги препознаат знаењата и вештините стекнати преку неформалното и информалното учење. Како таков, Законот за НРК овозможува креирање на постапки за валидација и сертификација на неформалното и информалното учење. Оттаму, едно од начелата на Законот за НРК цитирани во членот 3 е:

„...изградба на систем за вреднување на неформалното и информалното учење...“

Овој систем има за цел поттикнување на концептот на доживотно учење, во чија основа е информалното учење и треба да биде организиран во согласност со Европската рамка на квалификации¹⁰.

Вреднувањето на резултатите од учењето во неформалното и информалното образование е во надлежност на секторските комисии за квалификации, кои овој процес го спроведуваат врз основа на претходно дефинираните компетенции за определена квалификација. Секторските комисии имаат надлежност да предлагаат и нови стручни квалификации, доколку се оцени дека има потреба од тоа.

Конституирањето на секторските комисии требаше да се заврши заклучно со почетокот на примената на Законот за националната рамка на квалификации, односно до 30 септември 2015.

Во Македонската рамка на квалификации се дефинирани 16 сектори на квалификации во стручното образование наведени во [табелата 1](#).

За високообразовните квалификации се применува Фраскатиевата класификација.

Согласно со препораките на Советот на Европа од 20 декември 2012, земјите членки на ЕУ имаат обврска за дефинирање на процесот на валидирање на неформалното и информалното учење и негово воведување во националното законодавство не подоцна од 2018 година. Република Македонија како земја кандидат исто така е обврзана да ги следи препораките, поради што кај нас е започната постапката на воведување на овој процес.

¹⁰ European Qualification Framework, official publications of EU, 2008.

Табела 1

Преглед на секторите на квалификации во стручното образование според Македонската рамка на квалификации

01	Геологија, рударство и металургија
02	Градежништво и геодезија
03	Графичарство
04	Економија, право и трговија
05	Електротехника
06	Здравство и социјална заштита
07	Земјоделство, рибарство и ветеринарство
08	Лични услуги
09	Машинство
10	Сообраќај, транспорт и складирање
11	Текстил, кожа и слични производи
12	Угостителство и туризам
13	Хемија и технологија
14	Шумарство и обработка на дрво
15	Спорт и рекреација
16	Уметности

Во Република Македонија процесот на валидирање на неформалното и ин-формалното учење сè уште е во почетна фаза. Во форма на објавен официјален документ, признавањето и сертифицирањето на претходното учење досега е спомнато единствено во Македонската рамка на квалификации со следните зборови:

Целта на признавањето на претходното учење е на поединците да им се овозможи да се стекнат со национално признати квалификации кои ќе имаат јавна важност и иста вредност како оние стекнати во рамките на формалното образование доколку се засноваат на исти стандарди на занимања. Постапката на признавање на претходното учење ќе овозможи поединци да добијат сертификат за квалификација и компетенции без да влезат во системот на стручното образование и обука.

Во септември 2015 Министерството за образование и наука ја усвои Концепцијата за неформално образование на возрасните и за неформално учење, изработена од Центарот за образование на возрасните – ЦОВ, а во соработка со Европската фондација за обука (European Training Foundation – ETF). Во Концепцијата е предложен систематски пристап кон развојот на неформалното образование на возрасните во Република Македонија во контекст на Националната рамка на квалификации.

Следна фаза од воведувањето на процесот на валидирање на неформалното и информалното учење е изработката на Национален патоказ за развој на систем за валидација на неформалното и информалното учење, кој треба да биде изработен до крајот на 2016-та година.

Клучни институции за спроведување на овој процес се Министерството за образование и наука – МОН, Бирото за развој на образованието – БРО, Центарот за стручно образование и обука – ЦССО, како и други јавни и приватни институции.

Во овој документ, кој е изработен во рамките на проектот Обука на градежните работници за енергетска ефикасност, BUILD UP Skills BEET – Builders' Energy Efficiency Training, е опишана постапка и е разработена методологија што детално ја објаснува целата процедура на процесот на валидирање на знаењата и вештините стекнати преку неформалното и информалното учење. Целиот процес ќе ја има и својата практична евалуација на завиден примерок од 1000 предвидени кандидати, од различни стручни профили на занимања од градежниот сектор.

Се очекува методологијата на процесот за препознавање и валидирање на знаењата и вештините стекнати преку неформалното и информалното учење, воспоставена во проектот BUILD UP Skills BEET, да биде основа за изградба на националниот систем за валидирање на неформалното и информалното учење.

2. ПРЕДНОСТИ НА ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО УЧЕЊЕ

2.1. ЗАСЕГНАТИ СТРАНИ

Процесот на валидирање на неформалното и информалното учење има значаен придонес за кандидатите, за работодавците и испорачувачите на обуки (learning providers), за економијата и за општеството во целина. Позитивните ефекти за секоја од наброените страни се наведени во продолжение.

Кандидати

Процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати преку неформалното и информалното учење придонесува пред сè за личен развој на кандидатите, бидејќи тој претставува:

- поддршка на саморефлексијата и самопризнание на сопствените достигнувања и со тоа ги зголемува самодовербата и самопочитта на кандидатот;
- официјално признавање на достигнувањата на поединците и со тоа овозможува тие да го продолжат формалното учење и обука, или пак да имаат подобри можности за избор и напредување во кариерата.

Работодавци

Процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати преку неформалното и информалното учење е бенефит и за работодавците и за професионалните тела, бидејќи:

- го поедноставува изборот на стручен работен кадар;
- помага да се идентификуваат недостатоците на вештини и да се најде ефикасно решение;
- помага во планирање на развој на вработените;
- обезбедува постојано следење на технолошките промени;
- обезбедува работен кадар кој е добро обучен и квалификуван, а и повеќе посветен на работата.

Испорачувачи на обуки

Валидирањето на претходните знаења и вештини стекнати преку неформалното и информалното учење, односно вреднувањето на компетенциите кои се стек-

нати преку неформални обуки испорачани од акредитираните испорачувачи на обуки, значително ќе влијае и врз развојот на ваквите институции и нивната промоција.

Со тоа се придонесува и за зголемување за застапеноста на нетрадиционални видови ученици во неформалното, па дури и во високото образование. Овде под нетрадиционални видови ученици се подразбираат лица кои своите компетенции ги стекнале преку друга форма на образование, различна од формалното образование. Валидирањето на неформалното и информалното учење ќе овозможи вклучување на овие видови ученици во формалното образование, како продолжување на образованието заради стекнување квалификација од повисок степен според Националната рамка на квалификации.

Општество и економија

На крајот, процесот на препознавање и валидирање на неформалното и информалното учење придонесува за градење инклузивно, социјално мобилно општество и за растење на економијата преку:

- унапредување на вработувањето (особено на загрозени групи население);
- проширување на можностите за продолжување на образованието вклучувајќи го и високото образование;
- зголемување на социјалната инклузија и кохезија;
- олеснување на социјалната мобилност, градење на квалификувана, флексибилна и мобилна работна сила;
- подобрување на општата економска продуктивност и конкурентност.

2.2. ЦЕЛИ НА ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО УЧЕЊЕ

Во специфични цели на процесот на препознавање и валидирање на неформалното и информалното учење се вбројуваат:

- вреднување на неформалното учење стекнато на работното место или преку соодветни обуки, програми и курсеви, преку споредување со резултатите од учењето со компетенциите за одредено занимање дефинирани во Националната рамка на квалификации и стандардот на занимањето;
- создавање врска меѓу неформалниот процес на учење, во кој индивидуите се веќе вклучени, и формалното образование;
- воспоставување корелација меѓу личниот и професионалниот развој на ученикот и создавање јасна врска помеѓу знаењето што е веќе постигнато и идните можности за учење;
- идентификување знаења и вештини, што се заеднички за различни видови и степени на учење и за различни работни средини и обезбедување нивна преносливост.

2.3. ПРИДОБИВКИ ОД ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО УЧЕЊЕ

Работниците кои имаат стекнати искуства, вештини и знаења, но немаат формален сертификат за своите способности, честопати е потребно да следат непотребна обука за да ја добијат соодветната квалификација. Препознавањето и валидирањето на знаењата и вештините стекнати неформално или информално овозможува стекнување стручна квалификација, што ја зголемува вработливоста на кандидатите (сл. 4).

Сл. 4. Отворање на нови можности преку препознавање и валидирање на неформалното или информалното учење

Ова особено е случај со новите занимања, за кои се развиени стандарди на занимање во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET.

Оттаму, препознавањето и валидирањето на знаењата и вештините стекнати преку неформалното или информалното образование претставува многукратна придобивка, бидејќи:

- се избегнува следењето на непотребни обуки, што се неефикасни за работодавците и за кандидатите од причини што овие знаења и вештини кандидатите веќе ги поседуваат;
- нема загуби на време за спроведување обука;
- нема трошоци за реализирање обуки;
- кандидатите добиваат можност да ги валидираат своите знаења и вештини на брз и едноставен начин;
- поседувањето сертификат за квалификација ги прави кандидатите поконкурентни на пазарот на труд;

- работодавците и фирмите исто така стануваат конкурентни на пазарот доколку во своите тимови имаат вработени со сертифицирани и признаени знаења и вештини.

2.4. ВИСТИНИ И НЕВИСТИНИ ЗА ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО УЧЕЊЕ

Процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование, како и неговата имплементација, може да биде проследен со различни предизвици и пречки, кои се главно резултат на погрешни верувања или митови.

Разјаснувањето на ваквите погрешни сознанија и неvistини и напуштањето на заблудите што се поврзани со самиот процес, е од особено значење за да се согледаат важноста и можностите кои ги нуди препознавањето и валидирањето на неформалното и информалното учење. Преглед на најчестите заблуди и нејаснотии поврзани со самиот процес е даден во [табелата 2](#).

Табела 2

Преглед на најчестите заблуди и нејаснотии поврзани со препознавање и валидирање на неформалното и информалното учење

<p>Неvistина 1</p> <p>„Не е можно да се добие комплетна квалификација со процесот на препознавање и валидација на неформалното и информалното учење“.</p>	<p>Да, може.</p> <p>Најважно е да се достават доволен број докази што ја потврдуваат компетентноста на кандидатот за дадена квалификација.</p>
<p>Неvistина 2</p> <p>„Препознавањето и валидација може да се реализира само врз основа на документирани докази – дипломи“.</p>	<p>Предмет на препознавање и вреднување се знаењата и вештините што кандидатот ги поседува. Тие можат да се докажат со документи, но исто така може да се потврдат и на друг начин преку други форми на оценување, како што се набљудување или тестирање.</p>

Невистина 3 „Квалификациите добиени преку процесот на препознавање и валидирање не се исто вреднувани со оние што се добиваат при следење на обука“.	Квалификацијата (и сертификатот) што се добива при препознавањето и валидацијата на неформалното и информалното учење е идентична и еднакво валидна, независно дали кандидатот има проследено неформална обука или пак неговите способности се оценети преку препознавање на претходните знаења и вештини, а кои е предвидено да се стекнат со следење на обука за дадено занимање.
Невистина 4 „Препознавањето и валидацијата на неформалното и информалното учење е долг и комплициран процес“.	Не е точно. Препознавањето и валидацијата на неформалното и информалното учење е процес кој се состои од соодветен број чекори и етапи, но во секој случај е пократок од траењето на самата обука. Должината на процесот зависи и од кандидатот и од видовите на докази што тој ги приложува.
Невистина 5 „Процесот на препознавање и валидација на неформалното и информалното учење е скап за кандидатите“.	Препознавањето и валидација на знаењата и вештините стекнати во неформалното и информалното образование што ќе се спроведе во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET, за петте занимања за кои се развиени стандарди на занимање, е бесплатно за сите кандидати. Кандидатите ќе се стекнат со сертификат за квалификации за едно од надградените занимања со вештини за енергетска ефикасност, за кое имаат докази за компетентност.

3. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Ефикасна имплементација на процесот бара едноставен модел, кој е јасен, концизен и кој овозможува лесно следење на етапите од страна на сите учесници во него.

Моделот кој се предлага во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET нуди постапка во шест етапи, кои се осмислени да овозможат развој и имплементирање на ефикасен процес на препознавање и валидирање. Во продолжение се дадени информации коишто претставуваат водич низ одделните етапи на процесот.

3.1. ЕТАПИ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование, во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET е организиран во седум одделни етапи дадени на [сликата 5](#).

Секоја од етапите на процесот е разработена и објаснета во Моделот на процесот, во [точка 3.5](#).

Организацијата на одделните етапи во реализацијата на овој процес е соодветна на фазите кои треба да ги содржи постапката на валидирање на неформалното и информалното учење, препорачани од страна на Европската фондација за обука (European Training Foundation – ETF). Според овие препораки процесот на валидирање на неформално и информално учење треба да биде организиран во четири фази, и тоа:

- **Идентификација**, каде што се мисли на дефинирање на резултатите од учење за соодветна квалификација, коишто кандидатот треба да ги поседува (и соодветно на тоа да ги докаже), односно дефинирање на потребни знаења, вештини и компетенции за соодветно занимање. Во процесот дизајниран во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET оваа етапа е насловена како **Рамка**.

Сл. 5. Етапи на процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование

- **Документирање**, што подразбира подготовка на документите што се приложуваат како докази од страна на кандидатот и пополнување на пријавата за вклучување во процесот. Во проектот BUILD UP Skills BEET оваа фаза ја чинат две етапи, **информација** и **апликација**, бидејќи е оценето дека за овој процес, кој е сосема нов и непознат во Република Македонија, најпрвин треба да се дадат основни информации за суштината на процесот и неговата содржина, за потенцијалните кандидати, пред сè од целната група, да се запознаат со него, а дури потоа да се објави повикот за пријавување, во рамките на кој кандидатите ги подготвуваат доказите за компетенции и аплицираат.
- **Оценување** на документите приложени од кандидатите претставува трета фаза препорачана од Европската фондација за обука. Притоа треба да се напоми дека постојат различни начини и методи за идентификација на знаењата и вештините на кандидатот и за потврдување на неговите компетенции. Во европското упатство за валидирање на неформалното и информалното учење е дадена типологија на методите за оценување дадена на [сл. 6](#). Притоа е важно да се напоми дека не постои цврста граница помеѓу различните пристапи кон оценување. Затоа некои иницијативи за валидација на неформалното и информалното учење можат

да користат повеќе од еден пристап, со што всушност и се постигнува поголема валидност и доверливост на резултатите. Етапата на оценување е идентично предвидена и во рамките на процесот во проектот BUILD UP Skills BEET, означена како **евалуација**, каде се користи последниот метод на креирање лично портфолио на кандидатот. Овој метод е особено релевантен бидејќи вклучува повеќе различни пристапи, што пак ја зајакнува вкупната валидност на пристапот. Ова е потврдено и со фактот дека повеќе земји го користат методот на портфолио како централен елемент на националниот систем за валидирање.

Тестирање и испит	Идентификација и потврдување на знаењата преку испитување во рамките на формален систем
Декларативни методи	Базирани на лична идентификација на потребните знаења од страна на кандидатите, но проследени со официјална потврда од трето лице (работодавец или испорачувач на обука)
Набљудување	Потврдата за поседување компетенции се постигнува по пат на следење на кандидатот при извршување на секојдневните работни задачи
Симулација или потврда од работните активности	Симулирање на реална ситуација или задача која се поставува пред кандидатот – се следи неговата активност. Потврда за компетенциите со приложување на докази за активностите на работното место
Метод на портфолио	Користење на различни методи и инструменти, организирани во одделни етапи, кои ќе оформат збир од документи кои ги потврдуваат вештините и компетенциите на кандидатот на различен начин

Сл. 6. Различни методи на оценување во процесот на валидирање на неформалното и информалното учење според европското упатство

- **Сертификација** е завршната фаза од целиот процес на валидирање на неформалното и информалното учење. Во проектот BUILD UP Skills BEET одделно се дефинирани постапката на донесување на конечната **одлука** по завршеното оценување и издавањето на сертификат за квалификација како **резултат** од спроведениот процес.

3.2. УЧЕСНИЦИ ВО ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Во процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование се вклучени три основни чинители: кандидатите, испорачувачите на обуки и Националната рамка на квалификации. Тие можат да се поделат во две категории учесници: директни и индиректни учесници. Сите учесници во процесот и нивните улоги се дадени во [табела 3](#).

Табела 3

Учесници во процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование

ДИРЕКТНИ УЧЕСНИЦИ	
<p><i>Корисници – кандидати</i></p> <ul style="list-style-type: none">– Да се свесни за своите достигнувања и знаењата и вештините кои ги поседуваат.– Да ги согледаат и да ги опишат своите постигнувања и резултати.– Да обезбедат докази за знаењата и вештините, во насока на потврдување на компетенциите за одредена квалификација.	<p><i>Носители на валидацијата – евалуатори (најчесто испорачувачи на обуки)</i></p> <ul style="list-style-type: none">– Да обезбедат соодветни насоки и упатства за процесот на препознавање и валидирање.– Да ги оценат, формализираат и евидентираат резултатите од учењето, добиени надвор од формалното образование на еден конзистентен, транспарентен и недвосмислен начин.– Да го валидираат поседувањето на компетенции и да издадат сертификат за квалификација,
ИНДИРЕКТНИ УЧЕСНИЦИ	
<p><i>Национална рамка на квалификации – НРК</i></p> <p>Во рамките на формалната Национална рамка на квалификации детално се дефинирани компетенциите кои ги подразбира секој степен на квалификација. Оттаму, заедно со национално утврдените стандарди на занимања, Националната рамка на квалификации се вбројува како еден од учесниците во целиот процес на валидирање на неформалното и информалното учење, дефинирајќи ја „рамката“ на потребните знаења и вештини кои се предмет на оценување и вреднување заради утврдување на компетенциите за дадена квалификација.</p> <p>НРК овозможува компарација и признавање на искуствата, знаењата и вештините стекнати надвор од формалното образование, т.е. преку неформалното и информалното учење со веќе дефинираните потребни знаења и вештини за дадено занимање, формално определени во самата Национална рамка на квалификации.</p>	

Втората, исто така клучна улога на Националната рамка на квалификации во процесот на валидирање е работата на секторските комисии кои како нејзини тела се формираат за одделните сектори на квалификација. Секторските комисии ги формираат и потврдуваат стручните комисии кои ја вршат евалуацијата на кандидатите во процесот на валидирање.

3.3. КАРАКТЕРИСТИКИ НА ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО ПРОЕКТОТ BUILD UP Skills BEET

Во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET со процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование се опфатени 1000 градежни работници, за што се организирани 50 сесии за евалуација.

Предмет на препознавање се искуствата, знаењата и вештините во насока на утврдување на стручните компетенции на кандидатите за едно од петте занимања, за кои се развиени и дефинирани стандарди на занимање. Во проектот BUILD UP Skills BEET се развиени стандарди за надградени занимања со дополнување на компетенциите од основните занимања со знаења и вештини за енергетска ефикасност за следните пет надградени занимања:

- фасадери со вештини за енергетска ефикасност,
- покривачи на покриви со вештини за енергетска ефикасност,
- столари со вештини за енергетска ефикасност,
- инсталатери за греење, ладење и вентилација со вештини за енергетска ефикасност,
- инсталатери на електрични инсталации со вештини за енергетска ефикасност.

Во процесот се опфатени кандидати кои имаат образовно ниво од степен III, IV и Vб според Националната рамка на квалификации.

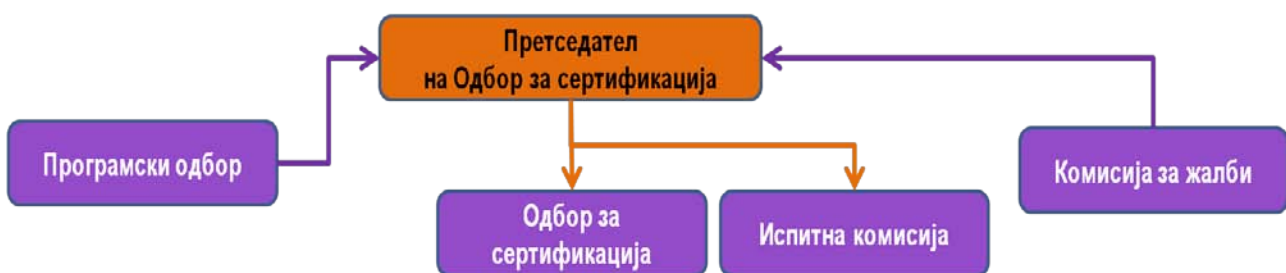
Сертификатите коишто кандидатите ги добиваат по позитивно завршениот процес на препознавање и валидирање на претходните знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование имаат иста важност како и сертификатите кои се издаваат по следење на соодветна обука.

За спроведување на процесот одговорно е **СЕРТИФИКАЦИОНО ТЕЛО** во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET.

3.4. ОРГАНИЗАЦИСКА СТРУКТУРА НА СЕРТИФИКАЦИОНОТО ТЕЛО ВО ПРОЕКТОТ BUILD UP SKILLS BEET

Меѓународно прифатен стандард за процесите на сертифицирање е стандардот „Оцена на сообразноста – Општи барања за телата кои вршат сертификација на лица“ EN ISO/IEC 17024:2012,.

Овој документ и документот на Меѓународниот форум за акредитација¹¹, што дава насоки за спроведување на стандардот ISO/IEC 17024, ја препорачуваат организациската структура на телото кое спроведува сертификација прикажана на [сл. 7](#).

Сл. 7. Организациска структура на Сертификационо тело

Во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET е спроведен процес на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование, организиран согласно македонскиот стандард усогласен со EN ISO/IEC 17024:2012, со што се овозможува препознатливост на целиот процес и негова идна примена во креирањето на национални процедури за валидирање на неформалното и информалното учење, кои се во фаза на подготовка, а се неминовни според препораките на ЕУ (регулирано со директивата 2005/36/EC¹²).

Работата на Сертификационото тело е водена од четири тела: Одбор за сертификација, Програмски одбор, испитни комисии и Комисија за жалби. Составот на одделните тела кои ја спроведуваат сертификацијата во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET е даден во [табела 4](#).

¹¹ International Accreditation Forum – IAF, IAF Guidelines for Implementing ISO/IEC 17024:2003 (etc. with Pnie-EN ISO 17024; 2004) Edition 2, version 2 (IAF GD 24; 2009).

¹² Directive 2005/36/EC of the European Parliament and of the Council of 7 September 2005 on the Recognition of Professional Qualifications

Табела 4

Состав на сертификационо тело при BUILD UP Skills BEET

СЕРТИФИКАЦИОНО ТЕЛО при BUILD UP Skills BEET	
<p>ОДБОР ЗА СЕРТИФИКАЦИЈА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Христина Спасевска, ФЕИТ¹³ 2. Ристо Иванов, Креација¹⁴ 3. Борис Тримчев, СКМ¹⁵ 4. Слаѓана Стојановска, ФБЕ¹⁶ 5. Ивана Петкановска, ЦеПроСАРД¹⁷ 	<p>ПРОГРАМСКИ ОДБОР</p> <p>Тим СКМ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Борис Тримчев 2. Симона Ристовска 3. Ирена Мојсовска <p>Тим Креација</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Живко Димов 2. Жанина Стаменкова 3. Лазар Гечевски <p>Тим ФЕИТ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Христина Спасевска 2. Лихнида Стојановска-Георгиевска 3. Ивана Сандева <p>Тим ЦеПроСАРД</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ивана Петкановска 2. Светлана Петровска 3. Игор Панчевски <p>Тим ФБЕ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Антонија Јосифовска 2. Слаѓана Стојановска 3. Љупчо Вангелски
<p>ПРЕТСЕДАТЕЛ НА ОДБОРОТ ЗА СЕРТИФИКАЦИЈА</p> <p>Христина Спасевска</p>	
<p>КОМИСИЈА ЗА ЖАЛБИ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Љиндита Казими, претседател 2. Ирена Милков 3. Емилија Николоска 	
<p>ИСПИТНИ КОМИСИИ</p> <p>Испитните комисии за спроведување на ППЗВ се состојат од 3 члена. Членовите на испитните комисии се бираат од членовите на Програмскиот одбор и од редот на сертифицираните обучувачи кои ја поминале обуката за обучувач за соодветно занимање.</p>	
	<p>ПРЕТСЕДАТЕЛ НА ПРОГРАМСКИОТ ОДБОР</p> <p>Лазар Гечевски</p>

¹³ Факултет за електротехника и информациски технологии, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

¹⁴ Здружение за бизниси и консултанти КРЕАЦИЈА.

¹⁵ Стопанска комора на Македонија.

¹⁶ Факултет за бизнис економија.

¹⁷ Здружение "Центар за промоција на одржливи земјоделски практики и рурален развој" – ЦеПроСард.

Во продолжение се дадени кратки професионални биографии на членовите на Сертификационото тело при проектот BUILD UP Skills BEET.

ОДБОР ЗА СЕРТИФИКАЦИЈА

Име и презиме:	Христина Спасевска	
Институција:	Факултет за електротехника и информациски технологии	
Професионален ангажман:	Редовен професор	
Образование:	Доктор на науки, природно-математички науки	
Краток опис на професионално искуство:	<p>Повеќе од 20 години работно искуство на Факултетот за електротехника и информациски технологии, продекан за настава (2012-2016). Нејзиниот професионален ангажман подразбира секојдневна работа со студенти и развој на посебен методолошки пристап на пренесување на знаењата. Проф. Христина Спасевска е етаблиран стручњак во областа на обновливите извори на енергија и енергетска ефикасност. Зад себе има учество и раководење на повеќе од 15 истражувачки и апликативни проекти (национални и меѓународни). Активна е во повеќе професионални организации: директор на Центарот за соларни технологии – СОЛТЕК, претседател на Инженерската институција на Македонија, член на Светскиот конгрес за обновлива енергија, член на Советот при Националното биро за метрологија и други.</p>	

Име и презиме:	Ристо Иванов	
Институција:	Здружение за бизниси и консултанти КРЕАЦИЈА – Скопје	
Професионален ангажман:	Претседател, консултант, обучувач и ментор	
Образование:	Доктор на економски науки Сертифициран консултант за менаџмент Професионален проектен менаџер	
Краток опис на професионално искуство:	<p>28-годишно работно искуство (7 години во бизнис, 8 години во политика и 13 години консултантство) и трансфер на применливо знаење во пракса. Искуството го стекнува раководејќи претпријатија од стопанството, државни институции и преку долгогодишна соработка со меѓународни организации и донатори (Светска банка, Европска банка за обнова и развој, ГТЗ, УСАИД, УНДП, и др.). Неговите клучни компетенции се проектен менаџмент и градење капацитет на невработен, работник и менаџер. Специјализира во дизајнирање и управување со практични алатки и процеси за користење на средствата од програмите на ЕУ. Како предавач испорачал повеќе од 300 семинари за возрасни во Република Македонија и во регионот, од кои 50 на темата проектен менаџмент. Претседател е на Здружението за бизниси и консултанти КРЕАЦИЈА и на Асоцијацијата за менаџмент-консултанти МКА 2000.</p>	

Име и презиме:	Борис Тримчев	
Институција:	Стопанска комора на Македонија	
Професионален ангажман:	Стручен соработник во Дирекцијата за регионални комори и меѓународна соработка	
Образование:	Докторанд кандидат, област економски науки	
Краток опис на професионално искуство:	Повеќегодишно искуство во изработка на програми и модули за образование од различни профили. Активно вклучен во подготовка и реализација на повеќе национални и меѓународни проекти поврзани со зголемувањето на општите и посебни знаења од различни профили и со развојот на човечките ресурси.	

Име и презиме:	Ивана Петкановска	
Институција:	ЗГ ЦеПроСАРД	
Професионален ангажман:	Раководител на Секторот за енергетска ефикасност и обновливи извори на енергија	
Образование:	Дипломиран инженер архитект	
Краток опис на професионално искуство:	Над 10 години искуство во градежниот сектор, во изработка на техничка документација, надзор и изведба на објекти. Овластен енергетски контролор, со долгогодишно искуство во подготовка, имплементација и координација на проекти, како и во реализација на обуки во областа на енергетската ефикасност на згради; координатор на обуките за енергетските контролори во рамките на програмата за обука на ЦеПроСАРД; експерт на листата на консултанти на ЕБОР од областа на енергетската ефикасност и обновливите извори на енергија; член на Комората на овластени архитекти и овластени инженери на Република Македонија (овластувања А и Б за проектирање, надзор и изведба на објекти од аспект на архитектура); експерт на листата на експерти на Агенцијата за енергетика на РМ.	

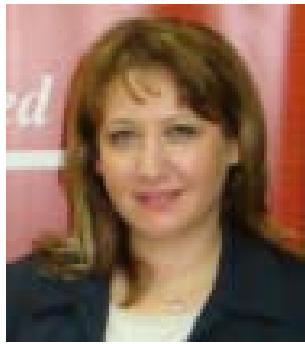
Име и презиме:	Слаѓана Стојановска	
Институција:	Факултет за бизнис економија, Скопје	
Професионален ангажман:	Професор	
Образование:	Доктор на економски науки	

<p>Краток опис на професионално искуство:</p>	<p>Професор, научник и консултант, кој во текот на триесет и петгодишната кариера има работено во неколку компании од областа на градежништво, новинарство, консалтинг и образование. Моментно ја извршува функцијата професор, при што секојдневно работи со студенти врз основа на развој на посебен методолошки пристап кон пренесување на знаењата. Автор е на повеќе меѓународни трудови. Поседува повеќе сертификати како резултат на практиката за доживотно учење, меѓу кои и сертификати за ЕЕ на објекти и соларна термија и врз таа основа има совладано нови вештини. Целокупното стекнато знаење и искуство го инкорпорирала во подготовка и реализација на многубројни домашни и меѓународни проекти. Активна е во повеќе професионални организации.</p>
---	--

ПРОГРАМСКИ ОДБОР

<p>Име и презиме:</p>	<p>Лазар Гечевски</p>	
<p>Институција:</p>	<p>ГЛЕИ доо Скопје</p>	
<p>Професионален ангажман:</p>	<p>Претседател</p>	
<p>Образование:</p>	<p>Магистер на технички науки</p>	
<p>Краток опис на професионално искуство:</p>	<p>Над 25 години искуство во инженерство, претприемништво, микроекономија, акредитациски и инспекциски процедури.</p> <p>Искуство во управувањето со енергија, создавање на енергетска оперативна политика, стратегија за енергетика и акциони планови, инвестиции во енергетската ефикасност и ефикасност во технологијата на напредна енергија, обновливи извори на енергија и технологии за одржлива енергија и технологија за чиста енергија.</p> <p>Искуство во различни инженерски области (енергетика, телекомуникации, електрични централи, обновливи извори на енергија, енергетска ефикасност, енергетски менаџмент), консалтинг, менаџмент, обука и административни задачи. Искуство во управување со голем број мали и големи проекти. Советодавна функција во повеќе од 50 инвестициски проекти за обновливи извори на енергија и над 100 проекти за енергетска ефикасност.</p> <p>Водење на процесот на основање, сертификација и акредитација на првото инспекциско независно овластено тело за лифтови во Република Македонија, акредитирано од страна на Агенцијата за акредитација на РМ и Министерството за економија на РМ во согласност со ISO 17020.</p> <p>Проектирање и управување на различни групи процедури за процесот на инспекција.</p>	

Име и презиме:	Симона Ристоска	
Институција:	Стопанска комора на Македонија	
Професионален ангажман:	Соработник во Дирекцијата на други форми на организирање при Комората	
Образование:	Дипломиран економист Постдипломски студии на МБА, менаџмент	
Краток опис на професионално искуство:	Работно искуство во Центарот за едукација и развој на човечки ресурси при Комората во делот на организирање семинари, работилници и едукативни настани, со најголем акцент во делот на образование на возрасни, односно креирање на програми и организирање на обуки за преквалификација и доквалификација на стручен кадар.	

Име и презиме:	Ирена Мојсовска	
Институција:	Стопанска комора на Македонија	
Професионален ангажман:	Советник, Дирекција за регионални комори и меѓународна соработка	
Образование:	МБА – магистер по меѓународен бизнис и администрација	
Краток опис на професионално искуство:	Повеќе од 10 години работно искуство во меѓународни проекти со активно учество во подготовка и реализација на проекти од областа на енергетската ефикасност, обновливите извори на енергија и градежништвото. Моментално работи на два проекта на ЕУ – Европска мрежа на претприемачи (ЕЕН – Enterprise Europe Network) ИЕЕ иницијативата за градење на капацитети во градежниот сектор. Активно членува во релевантни професионални организации.	

Име и презиме:	Живко Димов	
Институција:	Креација и ТЕД-консалтинг	
Професионален ангажман:	Консултант за технички прашања и менаџмент	
Образование:	Магистер на технички науки, за енергетска ефикасност и обновливи извори на енергија	
Краток опис на професионално искуство:	Долгогодишна ангажираност во: енергетска ефикасност, проектирање, ревизија и надзор на инсталации за греење, вентилација и климатизација. Посебен интерес во областа на ОИЕ и ЕЕ. Сертифициран за енергетска контрола (Energy Audit) во секторот на високоградба во РМ. Сертифициран консултант за менаџмент. Професионални лиценции за проектирање, ревизија и надзор во секторот на високоградба во РМ. Учество во голем број меѓународни проекти од менаџмент-консалтинг, ЕЕ и ОИЕ. Активно членство во релевантни професионални организации.	

Име и презиме:	Жанина Стаменкова	
Институција:	ДЕЛТА ПРОЕКТ доо Скопје	
Професионален ангажман:	Управител и сопственик	
Образование:	Магистер по технички науки од областа на градежништвото Лиценциран енергетски контролор; Овластување А за надзор и проектирање и Б за ревизија	
Краток опис на професионално искуство:	Од 1997 управител и косопственик на компанијата ДЕЛТА ПРОЕКТ: ангажирана во проектите во сопствената компанија. Поседува лиценца за енергетска контрола, лиценца А за надзор и лиценца Б за ревизија на проекти, специјализирана за водење проекти и консултантски услуги од областа на градежништвото; 1993 – 1997: EIC MANAGEMENT GmbH, Германија: ангажирана во германски и меѓународни проекти од областа на високоградба и објекти со специјална намена, како координатор на фази на изведба и одговорна за финансиско следење на проектите; 1992 – 1993: Претставништво на ГП МАВРОВО во Германија: ангажирана на изработка на техничка документација за фирми кои изнајмуваат работници во Германија (Werkvertrag). 1987 – 1992: Проектантско биро „МАВРОВОПРОЕКТ“ ГП МАВРОВО во Скопје	

Име и презиме:	Лихнида Стојановска-Георгиевска	
Институција:	Факултет за електротехника и информациски технологии	
Професионален ангажман:	Доцент	
Образование:	Доктор на науки, природно-математички науки	
Краток опис на професионално искуство:	Повеќегодишна ангажираност во наставата на Факултетот за електротехника и информациски технологии. Посебен интерес во областа на истражување, развој и примена на обновливи извори на енергија и енергетска ефикасност. Учество во подготовката и реализација на повеќе проекти од национален и меѓународен карактер, особено во областа на енергетската ефикасност. Активно членство во релевантни професионални организации.	

Име и презиме:	Ивана Сандева	
Институција:	Факултет за електротехника и информациски технологии	
Професионален ангажман:	Соработник	
Образование:	Магистер, техничко-технолошки науки	
Краток опис на професионално искуство:	Неколкугодишна ангажираност во наставниот процес, особено во подготовка и држење на практична настава; учество во неколку проекти и работилници од областа на енергетската ефикасност; учество на конференција за енергетска ефикасност и одржлив развој.	

Име и презиме:	Светлана Петровска	
Институција:	ЗГ ЦеПроСАРД	
Професионален ангажман:	Извршен директор	
Образование:	Магистер на науки по екологија, дипломиран градежен инженер	
Краток опис на професионално искуство:	Над 22 години искуство како главен оперативен инженер во произведен индустриски комплекс. Над 8 години експертиза во областа на оцена на влијанијата врз животната средина. Овластен енергетски контролор и обучувач во рамките на програмата за обука на енергетски контролори. Учество во подготовка и реализација на проектни апликации и обуки. Член на работни групи за изготвување националната легислатива поврзана со ЕЕ и ОИЕ. Член на Комората на овластени архитекти и овластени инженери на Република Македонија (овластувања А и Б за проектирање, надзор и изведба на објекти во градежништво); експерт на листата експерти на Министерството за животна средина и просторно планирање и на Агенцијата за енергетика на Република Македонија; член на управен одбор на мрежа за рурален развој на РМ.	

Име и презиме:	Игор Панчевски	
Институција:	Комора на овластени архитекти и овластени инженери	
Професионален ангажман:	Координатор за инженерска професионална доедукација	
Образование:	Дипломиран електроинженер	
Краток опис на професионално искуство:	Своите професионални вештини ги насочува во енергетиката, енергетската ефикасност и обновливите извори на енергија. Работи на развој и имплементација на проекти на ЕУ, енергетска политика, институционален развој, техничка помош при имплементација на проекти, развој на локални стратегии и промоција на енергетската ефикасност.	

Име и презиме:	Антонија Јосифовска	
Институција:	Факултет за бизнис економија – Скопје	
Професионален ангажман:	Професор	
Образование:	Доктор на економски науки	
Краток опис на професионално искуство:	<p>Повеќе од 27 години работно искуство стекнато како редовен професор и директор на Економскиот институт во Скопје и 8 години како професор, директор и основач на ФБЕ во Скопје. Во текот на работата во Институтот учествувала во бројни научни и стручни истражувања, а под нејзино раководство успешно се реализирани разни домашни и меѓународни проекти. Во 2008 во рамките на ФБЕ – Скопје, под нејзино водство во соработка со GIZ е отворен Германскиот енергетски центар за обновливи енергии и енергетска ефикасност. Во тие рамки се реализирани обуки на тема сончева енергија и енергетска ефикасност, како интегрирани наставни предмети за студентите на ФБЕ и како курсеви за специјализација на заинтересирани лица. Автор е на околу 40 самостојни трудови и три книги: Соларна термија, Фотонапонски инсталации и Енергетска ефикасност во градежните објекти.</p>	

Име и презиме:	Љупчо Вангелски	
Институција:	Факултет за бизнис економија	
Професионален ангажман:	Надворешен соработник	
Образование:	Магистер по електротехника и информациски технологии	
Краток опис на професионално искуство:	<p>Предавач, консултант и проектен менаџер во проекти поврзани со информациски технологии и енергетска ефикасност. Има повеќе од 10 години професионално искуство, вклучувајќи неколку спроведени обуки во соработка со UNDP и локалната самоуправа на РМ и како консултант за Светска банка (IFC – World Bank Group). Од областа на енергетската ефикасност специјализација му е термовизијата и термовизиската анализа, при што има спроведено снимање и анализа на преку 150 објекти во надлежност на локалната самоуправа и изработено 20 термовизиски студии со анализа и конкретни препораки за дваесет општини во РМ. Како дел од проектниот тим за енергетски ефикасна локална самоуправа учествуваше во успешно спроведување на проектот финансиран од CIRA (CIVICA Mobilintas).</p>	

КОМИСИЈА ЗА ЖАЛБИ

Име и презиме:	Љиндита Казими	
Институција:	ЈУ Центар за образование на возрасни	
Професионален ангажман:	Директор	
Образование:	Дипломиран педагог	
Краток опис на професионално искуство:	Десетгодишно работно искуство во образование, од кое последните четири години како директор на Центарот за образование на возрасни. Професионалниот ангажман подразбира раководење со Центарот и менаџирање на работните задачи кои произлегуваат од делокругот на образованието на возрасни. Активно ги следи и проучува достигнувањата од областа на образованието на возрасни. Учество во реализација на повеќе проекти од областа на образованието на возрасни.	

Име и презиме:	Ирена Милков	
Институција:	ЈУ Центар за образование на возрасни	
Професионален ангажман:	Раководител на Одделението за изработување на стандарди, процедури и критериуми	
Образование:	Дипломиран педагог	
Краток опис на професионално искуство:	Шест години работно искуство како раководител на Одделението за изработување на стандарди, процедури и критериуми во Центарот за образование на возрасни. Професионалниот ангажман подразбира учество во подготовка на стандардите, процедурите и критериумите за акредитација на понудувачите на услуги за образование на возрасни и давање процена на програмите понудени од нивна страна. Одговорна е за планирање на развојот на оперативни стандарди за понудувачите на услуги за образование на возрасни; се грижи за квалитетот на понудувачите на услуги на образование на возрасни. Го планира развојот на критериумите, процедурите и стандардите во смисла на задоволување на потребите за објект, опрема, услови, заштита при работа, компетентноста на обучувачите, наставниците, во согласност со стандардите на Европската Унија. Учество во реализација на повеќе проекти од областа на образованието на возрасни и претприемништвото.	

Име и презиме:	Емилија Николоска	
Институција:	ЈУ Центар за образование на возрасни	
Професионален ангажман:	Советник за програми за неформално образование	
Образование:	Дипломиран текстилен инженер	
Краток опис на професионално искуство:	Четири години работно искуство како соработник и советник во Центарот за образование на возрасни. Нејзиниот професионален ангажман подразбира развивање и приспособување на програми за неформално образование на возрасни, оценување на програмите за неформално образование на возрасни доставени од страна на понудувачи на услуги, одредува каде се потребни нови програми и ги приспособува постојните програми за неформално образование на возрасни. Активно ги следи и проучува достигнувањата во областа на образованието на возрасни. Учествува во повеќе проекти од областа на образованието на возрасни и претприемништвото.	

Некои основни белези на процесот на препознавање и валидирање претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование во проектот BUILD UP Skills BEET се дадени во продолжение.

Стручните компетенции стекнати во процесот на неформалното и информалното учење се оценуваат од испитни комисии, посебни за секое занимање.

Во испитните комисии членуваат веќе сертифицирани обучувачи за испорачување на обуките од дадено занимање и за спроведување на процесот на препознавање и валидација, кои се обучени во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET, како и претставници од работодавците и/или синдикатите.

Претседателот на Одборот за сертификација и претседателот на Програмскиот одбор при проектот BUILD UP Skills BEET се потписници на издадените сертификати.

Согласно Националната рамка на квалификации, надлежни за воведување на нови квалификации и за оценување на компетенциите стекнати во неформалното и информалното учење се секторските комисии за квалификации.

Работата на **Сертификационото тело** при проектот BUILD UP Skills BEET е организирана со Деловник за работа, кој е даден во прилог на оваа Методологија. Исто така, накусо се објаснети задачите и надлежностите на четирите тела во неговиот состав.

Одборот за сертификација е официјално тело што го координира и контролира спроведувањето на процесот на препознавање претходни знаења и вештини за енергетска ефикасност на градежни работници, стекнати во неформалното и информалното образование. Одборот за сертификација донесува одлука за издавање сертификат на кандидатите кои ги исполнуваат условите за валидирање на знаењата и вештините, врз основа на извештајот за завршено оценување, кој го доставува Програмскиот одбор за секое занимање одделно.

Програмскиот одбор е стручно тело што ја организира и контролира работата на ипитните комисии кои спроведуваат оценување и вреднување на знаењата и вештините на кандидатите во процесот на препознавање, за секое од занимањата одделно. Програмскиот одбор е должен да ги дефинира знаењата и вештините кои се предмет на оценување за дадено занимање, како и да изготви листа на прашања за тестирање на теоретски знаења и листа на задачи за проверка на практични вештини на кандидатите. Програмскиот одбор, по спроведеното оценување во рамките на процесот на препознавање претходни знаења и вештини, изготвува извештај за секое занимање одделно.

Испитните комисии се стручни тела чија надлежност е оценување на знаењата и вештините на пријавените кандидати во процесот на препознавање. Испитните комисии го спроведуваат оценувањето во одделни сесии во кои се опфатени најмногу дваесет кандидати. Од секоја сесија за оценување, испитната комисија изготвува записник за спроведеното оценување на претходните знаења и вештини за енергетска ефикасност за одделно занимање.

Комисијата за жалби ги разгледува и одлучува по жалбите од кандидатите по спроведениот процес на препознавање на претходни знаења и вештини за енергетска ефикасност од страна на испитните комисии.

Сертификационото тело издава сертификати за стекнати квалификации за некое од петте занимања за кои се спроведува процесот. Сертификатите издадени од Сертификационото тело се потпишани од претседателот на Одборот за сертификација, претседателот на Програмскиот одбор и претседателот на испитна комисија. Сертификатите за стекнати квалификации го содржат називот на занимањето и во Додатокот на сертификатот опис на компетенциите.

Шематски приказ на надлежностите на телата за сертификација во проектот BUILD UP Skills BEET е даден на [сликата 8](#).

Сл. 8. Надлежности на организациските единици на Сертификационото тело при проектот BUILD UP Skills BEET

3.5. МОДЕЛ НА ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО ПРОЕКТОТ BUILD UP Skills BEET

Во продолжение е дадена содржината на секоја од етапите на процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование, според моделот предложен во проектот BUILD UP Skills BEET ([сл. 9](#)).

Сл. 9. Детален опис на содржината на етапите на процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование

Активностите во првата етапа, наречена **РАМКА**, се насочени кон креирање на содржините на обуките за надградените занимања и утврдување на компетенциите кои се потребни за добивање со квалификации за новите петте надградени занимања со вештини за енергетска ефикасност. Оваа фаза подразбира и утврдување на листа на потребните знаења и вештини што се предмет на евалуација, посебно за секое од занимањата, регулирани во стандардот на надграденото занимање.

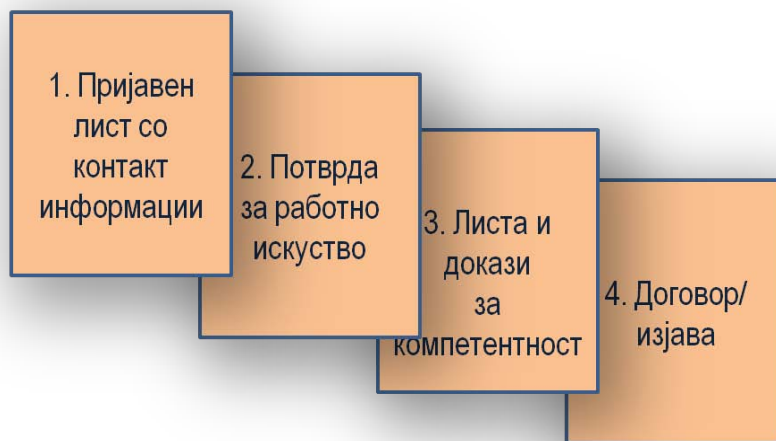
Втората етапа е насловена **ИНФОРМАЦИЈА** и има за цел активности за запознавање на широката јавност со овој процес со можностите кои тој ги нуди и со целата постапка од која се состои. Оваа етапа овозможува достапност на информациите и анимирање на потенцијалните кандидати преку соодветна промотивна кампања.

Процесот на **АПЛИЦИРАЊЕ** се реализира во неколку повици. Од исклучителна важност е да биде одржана достапноста до информациите и отвореноста за под-

дршка и упатства на кандидатите во врска со прибирање на потребната документација, докази и слично при креирањето на сопственото **портфолио** кое кандидатите го приложуваат при аплицирање.

Личното **портфолио** на кандидатот треба да ги содржи следните документи ([сл. 10](#)):

- пријавен лист со информации за контакт,
- потврда за работно искуство,
- листа на приложени докази и докази за компетентност,
- договор/изјава за доброволно спроведување на процесот на препознавање и валифдирање.

Сл. 10. Содржина на личното портфолио на кандидат кој аплицира за ППЗВ

Доказите за компетенции коишто кандидатот може да ги приложи се:

- работна историја;
- сертификати од поминати обуки;
- фотографии од реализирани објекти/работи;
- технички планови од завршени работи;
- листа на вештини кои ги поседува;
- листа на работни задачи кои ги реализирал;
- потврди за членство во професионални организации и сл.

Во постапката на **ЕВАЛУАЦИЈА** предметот на оценување на знаењата и вештините за стекнување одредена квалификација се теоретските и практичните знаења и вештини за дадено занимање, според следнава шема:

Табела 5

Удел на теоретските и практичните знаења во постапката на евалуација

Бр.	Предмет на оценување	Поени
1.	Теоретски знаења	40
2.	Практични вештини	60
Вкупно:		100

При евалуацијата се вреднува и работното искуство со одреден број поени што се внесуваат во делот за практични вештини.

На пример, бројот на документирани години на професионален ангажман во областа за која се бара препознавање на квалификациите, може да се валоризира во износ до максимум 25 поени на следниот начин:

- 3 до 5 години до 10 поени,
- 6 до 10 години до 15 поени,
- 11 до 15 години до 20 поени,
- 16 и повеќе години до 25 поени.

Минимален услов за аплицирање за препознавање на вештини и знаења е работно искуство од 3 години во областа на занимањето од интерес.

Постапката на евалуацијата се состои од следните чекори, коишто можат да бидат применети самостојно или во комбинација еден со друг, во зависност од компетенциите на кандидатот и приложените докази ([сл. 11](#)).

Методологијата за спроведување на евалуацијата овозможува да се донесе позитивна одлука за признавање на компетенциите на кандидатот со вреднување на доказите приложени при аплицирањето, што се ставени на увид во личното портфолио на кандидатот или по извршеното интервју со кандидатот.

Доколку, пак, по разгледувањето на портфолиото на кандидатот и по направеното интервју е потребно потврдување на неговите способности, тој може да биде упатен на тестирање по теоретските познавања и/или на испит на практичните вештини што се од важност за надграденото занимање.

Спроведувањето на овие испити е опишано во продолжение.

Сл. 11. Поблизок опис на процесот на евалуација

Тестирање на теоретски познавања

Дидактички тест што се состои од две групи прашања:

- 10 прашања во врска со основни познавања на кандидатот за енергетска ефикасност;
- 10 теоретски прашања кои се специфични за одредена професионална квалификација.

Секој од овие тестови се состои од 10 прашања со понудени три можни одговори, од кои само еден е точен.

За секој точен одговор се доделува по 1 поен за тестот од основни познавања за енергетска ефикасност и 3 поени за точен одговор на тестот со специфични прашања за дадено занимање.

Погрешен одговор или недостиг на одговор е еднаков на 0 поени.

Процес на теоретско тестирање

На кандидатите им се доставува [Упатство за спроведување на теоретски тест](#).

Испитните комисии кои го спроведуваат тестирањето на теоретските познавања работат според [Протоколот за спроведување и оценување на теоретски тест](#).

Испит на практични вештини

На кандидатите им се доставува [Упатство за спроведување на оценувањето на практичните вештини](#).

Испитните комисији кои го спроведуваат испитот на практични вештини работат според Протоколот за спроведување и оценување на практичниот испит (документ П2, даден во прилог).

При спроведувањето на практичен испит, кандидатите треба да добијат соодветни инструкции и објаснување на постапката. Практичната задача, врз основа на која се оценуваат практичните вештини, ја избира кандидатот по случаен избор од претходно подготвените задачи од страна на испитната комисија.

За полагање на практичен испит организаторот треба да обезбеди:

- алати, опрема и материјали потребни за да се заврши задачата,
- лична заштитна облека,
- други лични заштитни предмети што се потребни, карактеристични за одредена квалификација.

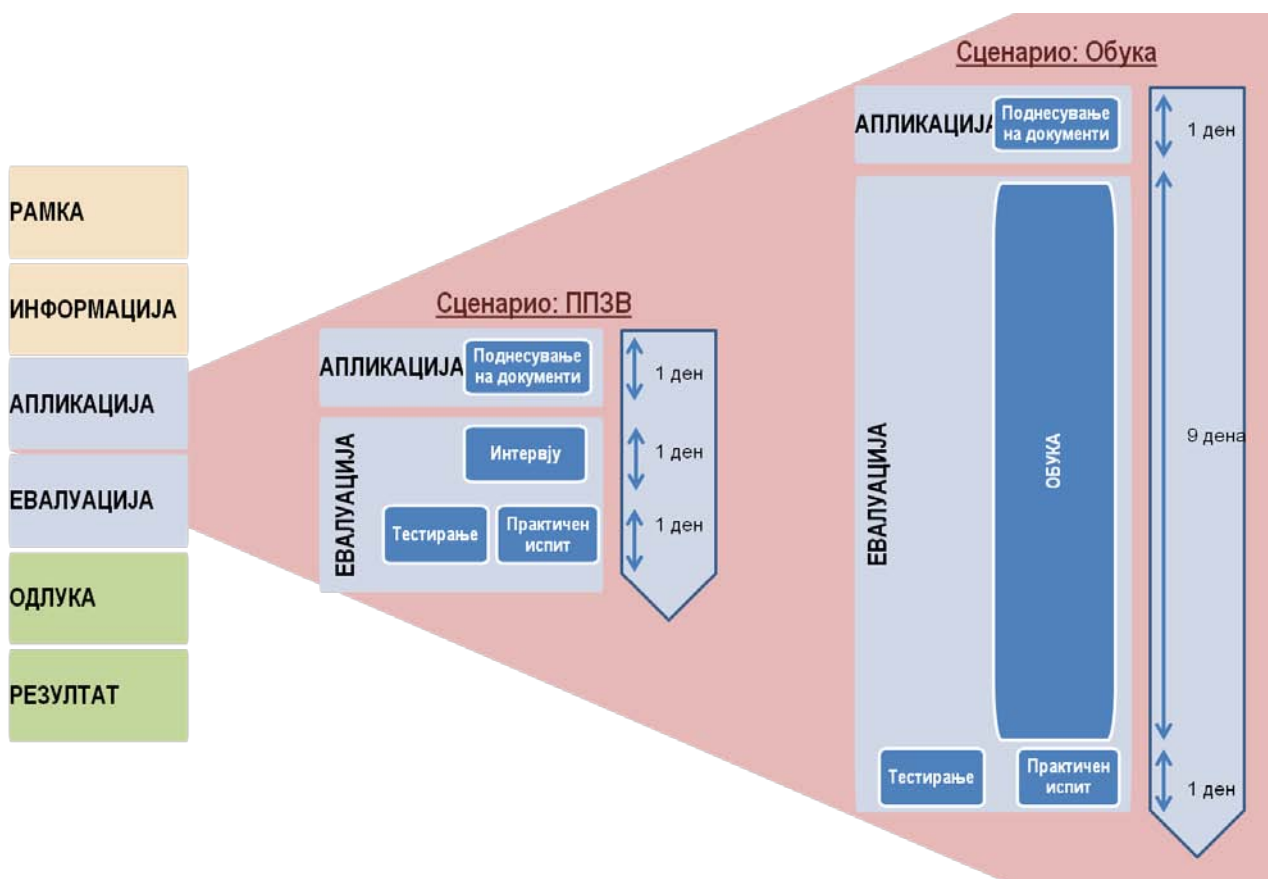
По спроведената постапка на евалуација, следната етапа од процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование е донесување **ОДЛУКА**, со што се донесува позитивно или негативно решение за сертифицирање на претходно стекнатите знаења и вештини на кандидатот за занимањето надградено со вештини за енергетска ефикасност.

Одлуката за издавање на сертификат за квалификација ја носи Одборот за сертификација врз основа на предлогот од испитна комисија, поднесен преку Програмскиот одбор.

РЕЗУЛТАТ од процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование, кој зависи од видот на донесената одлука – позитивна или негативна, може да биде признавање на претходно стекнатите знаења и вештини за енергетска ефикасност во згради и издавање на соодветен сертификат, или пак упатување на кандидатот на дообука за стекнување знаења и вештини кои недостигаат во вкупните компетенции на кандидатот, или пак следење на целосна обука. Сертификат за квалификација се издава врз основа на одлука на Сертификационото тело при проектот BUILD UP Skills BEET.

3.6. ВРЕМЕТРАЊЕ НА ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование им нуди на кандидатите единствена можност за брзо и ефикасно здобивање со сертификат за поседување на вештини за енергетска ефикасност за одредено занимање. Овој процес, иако се состои од соодветен број етапи, сепак како процес е пократок и економски поисплатлив од следењето на целосна обука за дадено занимање. На [сликата 12](#) е дадена споредба на времетраењето на процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование во однос на траењето на следење целосна обука.

Сл. 12. Споредба на времетраењето на процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование во однос на времетраењето на неформална обука

4. ЛИСТА НА ДОКУМЕНТИ ЗА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Во овој дел се дадени примери од документите и формуларите, како и објаснувања на постапките кои се дел од имплементацијата на процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование. Во [табелата 6](#) е дадена листа на приложени формулари.

Табела 6

Листа на приложени формулари за имплементација на процесот

Етапа од процесот	Формулари од типот А наменети за кандидатот	Формулари од типот П наменети за имплементаторот. Формулари од типот Е наменети за евалуаторите
Пријавување	А0 ПОРТФОЛИО Формулар за корица на досие на кандидат со содржина	П0 Деловник за работа на Сертификационото тело
	А1 Пријавен лист	
	АП1 Договор за спроведување на ППЗВ Се потпишува од кандидатот и имплементаторот на процесот	
Оценување	А2 Упатство за полагање теоретски тест	П1 Евидентна листа на примените апликации
	А3 Упатство за полагање практичен испит	П2 Протокол за начин на спроведување и оценување на теоретски тест и практичен испит за испитувачите
		П3 Извештај за резултатите од теоретски тест
		П4 Извештај за резултатите од практичен испит
		П5 Конечен извештај од евалуација на успехот со позитивна/негативна оценка на компетенциите
	АП2 Сертификат за признавање на компетенции потпишан од претседателите на Одборот за сертификација, Програмскиот одбор и на испитната комисија	
Реализација и мониторинг	А4 Анкетен прашалник по спроведена постапка Се пополнува при приемот на сертификатот.	Е1 Прашалник-апликација за членови на испитните комисии
		Е2 Договор помеѓу членовите на испитните комисии и имплементаторот – проектот

4.1. УПАТСТВА И ФОРМУЛАРИ ЗА КАНДИДАТИТЕ

(Формулари од типот А)

Сл. 13. Подготовка и организација на лично портфолио на кандидат

Формулар А0	Датум на отворање:	Ид. бр.
<h2>ПОРТФОЛИО</h2>		
ИМЕ И ПРЕЗИМЕ НА КАНДИДАТОТ		
ЗАНИМАЊЕ ЗА КОЕ АПЛИЦИРА (да се означи)	☐ Фасадери со вештини за енергетска ефикасност ☐ Покривачи на покриви со вештини за енергетска ефикасност ☐ Столари со вештини за енергетска ефикасност ☐ Инсталатери за греење, ладење и вентилација со вештини за енергетска ефикасност ☐ Инсталатери на електрични инсталации со вештини за енергетска ефикасност	
ЕВАЛУАЦИЈА (пополнува проектот)	позитивна	негативна
 <p>Обука на градежните работници за енергетска ефикасност BUILD UP Skills BEET - Builders' Energy Efficiency Training</p> 		
<h3>Потврда за примени документи за процесот ППЗВ</h3>		
Име и презиме	Ид. бр.	Датум на прием, <hr/>
<hr/>		М.П.

(Пополнува проектот)

СОДРЖИНА НА ПОРТФОЛИО		Ид. бр.
		Да се означи
1. ПРИЈАВЕН ЛИСТ		
2. КРАТКА БИОГРАФИЈА		
3. ДОКАЗИ ЗА КОМПЕТЕНТНОСТ	A. Работно искуство	
	Б. Сертификати	
	В. Фото и видеоматеријал	
	Г. Препораки	
4. АП1 ДОГОВОР ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ППЗВ		
5. ИЗВЕШТАЈ ОД ЕВАЛУАЦИЈА	A. Успех на теоретски тест	
	Б. Успех на практичен испит	
	В. Конечен извештај од евалуацијата	
6. ПРАШАЛНИК ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ППЗВ		
7. ДРУГО		
8. СЕРТИФИКАТ	Издаден на	Подигнат на

ПРИЈАВЕН ЛИСТ

за аплицирање во процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини за енергетска ефикасност на згради

1. Име и презиме:		2. Татково име:	
3. Националност:		4. Дата и место на раѓање:	
5. Адреса на постојано живеење:			
6. Моментна адреса за контакт:			
7. Телефон:		8. E-mail адреса:	
9. Податоци за сегашна работна позиција:	Име на фирма:		
	Адреса на фирмата:		
	Со што се занимава фирмата:		
	Работна позиција:		
	Вработен од:		
10. Податоци за претходни вработувања:	1. Фирма и траење:		
	2. Фирма и траење:		
	3. Фирма и траење:		
11. Податоци за образование:	Основно образование	Училиште:	
		Град:	
		Година на завршување:	
	Средно образование	Училиште:	
		Град:	
		Година на завршување:	
		Степен на образование: III IV	
		Струка:	

12. Поминати стручни обуки:	Име на обука, испорачател, година:
	Име на обука, испорачател, година:
	Име на обука, испорачател, година:
	Име на обука, испорачател, година:
13. Листа на документи кои ги потврдуваат професионалните квалификации стекнати преку формалното образование (дополнете):	1.
	2.
	3.
	4.
	5.
14. Листа на документи кои ги потврдуваат професионалните квалификации стекнати преку неформалното образование и обуки (дополнете):	1.
	2.
	3.
	4.
	5.
15. Изјавувам дека професионалните квалификации за чие препознавање аплицирам, се резултат на стекнатото искуство и не се поткрепени со сертификати и дипломи.	Кандидат,
16. Изјавувам дека сите приложени информации и документи се веродостојни и точни.	(име и презиме)
17. Се согласувам моите податоци, доставени во овој пријавен лист, да бидат користени за и единствено за целите на проектот BUILD UP Skills BEET, EE/13/BWI/682/SI2.680171- Intelligent Energy Europe	(своерачен потпис)
18. Датум на поднесување:	

ДОГОВОР

за спроведување на постапката за препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини за енергетска ефикасност, стекнати во неформалното и информалното образование, во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET, IEE/13/BWI/682/SI2.680171-Intelligent Energy Europe,

склучен во Скопје на ден _____ година, помеѓу:

1. Проектот BUILD UP Skills BEET, IEE/13/BWI/682/SI2.680171-Intelligent Energy Europe, со седиште во Скопје, ул. Димитрие Чуповски бр. 13, застапуван од проектниот координатор Јадранка Аризанковска, во својство на давател на услугата препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини за енергетска ефикасност стекнати во неформалното и информалното образование (во натамошниот текст: давател на услугата), од една страна, и

2. _____, со живеалиште во _____

на адреса _____, во својство на корисник на услугата препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини за енергетска ефикасност стекнати во неформалното и информалното образование (во натамошниот текст: корисник на услугата), од друга страна.

Член 1

Предмет на овој договор е спроведување на постапката за препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини за енергетска ефикасност стекнати во неформалното и информалното образование, која ќе се реализира во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET, IEE/13/BWI/ 682/SI2.680171 – Intelligent Energy Europe.

Член 2

Давателот на услугата се обврзува договорената услуга да ја реализира совесно и во согласност со барањето на корисникот на услугата, со вклучување на компетентни експерти од потесната област на занимањето.

Член 3

Трошоците за спроведување на постапката за препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини за енергетска ефикасност стекнати во неформалното и информалното образование се на товар на проектот BUILD UP Skills BEET, IEE/13/BWI/682/ SI2.680171-Intelligent Energy Europe.

Член 4

Давателот на услугата му дава на знаење на корисникот на услугата дека издадените сертификати за поседување квалификации дефинирани во надграденото занимање се со важност во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET, IEE/13/BWI/682/SI2.680171-Intelligent Energy Europe.

Давателот на услугата не сноси одговорност во случај издадениот сертификат да не се вреднува од страна на трети лица.

Член 5

Во случај да настанат спорови во врска со реализацијата на овој договор, договорните страни се согласни да ги решат спогодбено.

Доколку не се постигне спогодбено решение на спорот/овите, за нивното решавање надлежен е Основниот суд Скопје II во Скопје.

Член 6

Овој договор влегува во сила со денот на потпишувањето.

Член 7

Овој договор е составен во два идентични примероци, од кои еден примерок за давателот на услугата и еден примерок за корисникот на услугата.

Давател на услугата,

Корисник на услугата,

Проектен координатор,
Јадранка Аризанковска

УПАТСТВО ЗА ПОЛАГАЊЕ ТЕОРЕТСКИ ТЕСТ

ВО ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

А2 Упатство за полагање теоретски тест

Теоретскиот тест се состои од две групи прашања:

- 10 прашања во врска со основни познавања за енергетска ефикасност;
- 10 теоретски прашања кои се специфични за вашата професионална квалификација.

Понудени се по три одговори од кои само еден одговор е точен.

Пред да започнете со пополнувањето на теоретскиот тест, направете го следното:

1. Внимателно прочитајте ги инструкциите.
2. Потпишете го листот со одговори со вашето име и презиме.
3. Внимателно прочитајте ги поставените прашања.
4. Означете само еден од понудените одговори на секое од прашањата. Точниот одговор треба да биде избран со заокружување.
5. На неодговорените прашања може да се навратите подоцна, по давањето одговори на другите прашања.
6. Запомнете дека еден теоретски тест треба да биде завршен за вкупно 60 минути.

Самостојната работа нуди задоволство по завршување на задачата.

УПАТСТВО ЗА ПОЛАГАЊЕ ПРАКТИЧЕН ИСПИТ

ВО ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

А3 Упатство за полагање практичен испит

За реализација на практичниот испит потребно е да знаете:

1. Практичната задача, врз основа на која ќе се оценуваат практичните вештини ја одбира кандидатот по случаен избор од претходно подготвените задачи од страна на испитната комисија.
2. Организаторот ги обезбедува сите потребни материјали, алати, опрема и средства за работа.
3. Внимателно проучете ја поставената задача и направете план за работа.
4. Внимавајте на организацијата на работното место, естетиката и користењето на стандардните постапки и материјали.
5. Практичната задача треба да се заврши за 120 минути.

The certificate is titled "СЕРТИФИКАТ" and "CERTIFICATE" in large, outlined letters. Below the title, it says "на / to" followed by the name "МЛАДЕН ПЕШЕВСКИ" and "MLADEN PEŠEVSKI" in bold. The holder's profession is listed as "Инсталатер за греење, ладење и вентилација, со вештини за имплементација на мерки за енергетска ефикасност" and "Installer of systems for heat, ventilation and airconditioning, with skills for implementation of energy efficiency measures". The certificate is signed by "М.П." (M.P.). Three officials are listed: "Претседател на Програмскиот одбор / President of Program Board", "Претседател на испитна комисија / President of Examination Board", and "Претседател на Одборот за сертификација / President of Certification Board". The date is "Скопје, 2 јуни 2015" and "Skopje, 2 June 2015". The background features a blue hard hat, white pipes, and a person working at a desk with a pencil holder.

Обука на градежните работници за енергетска ефикасност
BUILD UP Skills BEET - Builders' Energy Efficiency Training

СЕРТИФИКАТ
CERTIFICATE

на / to

МЛАДЕН ПЕШЕВСКИ
MLADEN PEŠEVSKI

Инсталатер за греење, ладење и вентилација,
со вештини за имплементација на мерки за енергетска ефикасност
Installer of systems for heat, ventilation and airconditioning,
with skills for implementation of energy efficiency measures

Претседател
на Програмскиот
одбор/
President of Program Board

М.П.

Претседател на
Одборот за
сертификација/
President of Certification
Board

Претседател
на испитна комисија/
President of Examination
Board

Скопје, 2 јуни 2015
Skopje, 2 June 2015

СТОПАНСКА КОМОРА
НА МАКЕДОНИЈА
ECONOMIC CHAMBER
OF MACEDONIA

КРЕАЦИЈА
CENTRE FOR INNOVATION AND ENTREPRENEURSHIP

AGENCIJA ZA ENERGETSKO EFICASNOST I
INFORMACIONI TEHNOLOGIJI
AGENCY FOR ENERGY EFFICIENCY AND
INFORMATION TECHNOLOGIES

CeProSARD

BUILD UP
SKILLS
ENERGY TRAINING
FOR BUILDERS

Република Македонија
Država za Održivo Razvoje
и Интеграции

ДОДАТОК НА СЕРТИФИКАТ

за Инсталатер за греење, ладење и вентилација, со вештини за имплементација на мерки за енергетска ефикасност

CERTIFICATE SUPPLEMENT

for Installer of systems for heat, ventilation and air-conditioning, with skills for implementation of energy efficiency measures

СОДРЖИНА НА ПРОГРАМАТА ЗА ОБУКА

1. Енергетска ефикасност и обновливи извори на енергија во високоградбата
2. Преглед на опремата, материјалите и системите за греење, ладење и вентилација
3. Практична настава за монтирање на опрема и системи за греење, ладење и вентилација
4. Практична настава за експлоатација и одржување на опрема и системи за греење, ладење и вентилација
5. Практична настава за подно, ѕидно и таванско греење и аквадукт системи

Времетраење на програмата: 80 часа

(теорија 24 часа, практична настава 48 часа и проверка на знаењата 8 часа)

TRAINING PROGRAMME SUMMARY

1. Energy efficiency and renewable energy sources in building sector
2. An overview of the equipment, materials and systems for HVAC
3. Practical training for installing of an equipment materials and systems for HVAC
4. Practical training for exploitation and maintenance of equipment, materials and systems for HVAC
5. Practical training for floor, wall and ceiling heating and aquaduct systems

Training duration: 80 training hours

(theory 24 hours, practice 48 hours and exam 8 hours)

СТЕКНАТИ ЗНАЕЊА, ВЕШТИНИ И КОМПЕТЕНЦИИ

1. Општо знаење за енергетска ефикасност и обновливи извори на енергија во високоградбата
2. Општо знаење за опремата, материјалите и системите за греење, ладење и вентилација
3. Вештини за монтирање на опрема и системи за греење, ладење и вентилација
4. Вештини за експлоатација и одржување на опрема и системи за греење, ладење и вентилација

ACQUIRED KNOWLEDGE, SKILLS AND PROFESSIONAL COMPETENCES

1. General knowledge for energy efficiency and renewable energy sources in building sector
2. General knowledge for an equipment, materials and systems for HVAC
3. Skills for installing of an equipment materials and systems for HVAC
4. Skills for exploitation and maintenance of equipment, materials and systems for HVAC

Претседател на испитната комисија
Chairman of Examination Committee

АНКЕТЕН ПРАШАЛНИК ЗА СПРОВЕДЕНАТА ВАЛИДАЦИЈА

во процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења
и вештини за енергетска ефикасност стекнати
во неформалното и информалното образование

Овој анкетен прашалник е анонимен. Одговорите треба да се означат со „X”.

1. Како дознавте за процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења
и вештини за енергетска ефикасност стекнати во неформалното и информалното
образование?

- Од медиумите (весници, ТВ)
- Од проектната брошура
- Од интернет (проектната веб-страница)
- Од работодавецот
- Од пријатели
- На друг начин

2. Што беше одлучувачко да се вклучите во овој процес?

- Зголемена можност за вработување
- Можност да се задржи работата
- Моите способности да бидат препознаени
- Социјален напредок
- Поголема заработка
- Други причини

3. Како се здобивте со вашите професионални квалификации кои се предмет на
препознавањето и валидацијата?

- Преку информално образование
- Работејќи како замена на друго работно место
- Преку самостојно учење или консултации со пријатели
- Како невработен посетував обуки
- На друг начин

4.2. УПАТСТВА И ФОРМУЛАРИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАТОРИТЕ

(Формулари од типот П)

Заради организирање на активностите при спроведување на процесот на препознавање на претходни знаења и вештини стекнати во неформалното и информалното образование, во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET, проектниот тим на својот состанок одржан на 17. 2. 2015 го донесе следниот

ДЕЛОВНИК

ЗА РАБОТА НА СЕРТИФИКАЦИОНОТО ТЕЛО ПРИ СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ НА ГРАДЕЖНИТЕ РАБОТНИЦИ

Член 1

Сертификационото тело е формирано во рамките на проектот „Обука на градежни работници за енергетска ефикасност“ – BUILD UP Skills BEET.

Член 2

Сертификационото тело го спроведува процесот на препознавање на претходни знаења и вештини за енергетска ефикасност на градежните работници, стекнати во неформалното и информалното образование, за пет занимања, и тоа:

1. фасадери со вештини за енергетска ефикасност;
2. покривачи на покриви со вештини за енергетска ефикасност;
3. столари со вештини за енергетска ефикасност;
4. инсталатери за греење, ладење и вентилација со вештини за енергетска ефикасност;
5. инсталатери на електрични инсталации со вештини за енергетска ефикасност.

Сертификационото тело е организирано според стандардот за сертификација на лица МКС ISO/IEC 17024:2012.

Член 3

Сертификационото тело се состои од следните тела: Одбор за сертификација, Програмски одбор, испитни комисии и Комисија за жалби.

Член 4

Одборот за сертификација е официјално тело што го координира и контролира спроведувањето на процесот на препознавање на претходни знаења и вештини за енергетска ефикасност на градежни работници, стекнати во неформалното и информално образование.

Одборот за сертификација донесува одлука за издавање на сертификат на кандидатите кои ги исполнуваат условите за валидирање на знаењата и вештините врз основа на извештај за завршено оценување, кој го доставува Програмскиот одбор за секое занимање одделно.

Одлуката за издавање сертификат содржи: број на пријавените кандидати по занимање и број на сертифицираните кандидати за секое од петте занимања од чл. 2, како и листа на кандидати за кои се издава сертификат за квалификација.

Одборот за сертификација е составен од пет члена предложени од секој од партнерите во проектот BUILD UP Skills BEET.

Со Одборот за сертификација претседава претседател избран од редот на петте члена на Одборот. Претседателот на Одборот за сертификација е еден од потписниците на сертификатите за стекнати квалификации за одредено занимање.

Член 5

Програмскиот одбор е стручно тело што ја организира и контролира работата на испитните комисии кои спроведуваат оценување и вреднување на знаењата и вештините на кандидатите во процесот на препознавање, за секое од занимањата од чл. 2 одделно.

Програмскиот одбор го сочинуваат петнаесет експерти од областите на петте занимања, по три од секое занимање.

Со Програмскиот одбор претседава претседател избран од редот на членовите на Програмскиот одбор, и тој е еден од потписниците на сертификатите за стекнати квалификации.

Програмскиот одбор е должен да ги дефинира знаењата и вештините кои се предмет на оценување за дадено занимање, како и да изготви листа на прашања за тестирање на теоретски знаења и листа на задачи за проверка на практични вештини на кандидатите.

Програмскиот одбор, по спроведеното оценување во рамките на процесот на препознавање на претходни знаења и вештини, изготвува извештај за секое занимање одделно.

Извештајот за секое занимање содржи: број на пријавените кандидати за одредено занимање, број на спроведените сесии за оценување и број на кандидатите кои ги исполнуваат условите за валидирање на знаењата и вештините за енергетска ефикасност. Извештајот содржи и листа на кандидати кои ги исполнуваат условите за валидирање на знаењата и вештините за енергетска ефикасност која се доставува до Одборот за сертификација со предлог за издавање сертификат.

Извештајот го потпишуваат двајца членови на Програмскиот одбор, експерти од областа на занимањето, и претседателот на Програмскиот одбор.

Програмскиот одбор го доставува извештајот до Одборот за сертификација во рок од десет дена по завршувањето на оценувањето на кандидатите.

Член 6

Испитна комисија е стручно тело чија надлежност е оценување на знаењата и вештините на пријавените кандидати во процесот на препознавање. Одделните задачи на испитната комисија се:

- прием на пријави од кандидатите,
- комплетирање на документите во портфолијата на кандидатите,
- разгледување на документите,
- оценување на доставените пријави од кандидатите во организирани сесии,
- закажување и спроведување интервјуа со кандидатите,
- спроведување на тестирањето на теоретските знаења и практичните вештини на кандидатите,
- изготвување записник од спроведените сесии на оценување.

Испитната комисија го спроведува оценувањето во одделни сесии во кои се опфатени најмногу дваесет кандидати.

Од секоја сесија за оценување испитната комисија изготвува записник од спроведеното оценување на претходните знаења и вештини за енергетска ефикасност за одделно занимање. Записникот ги содржи бројот на сесијата и датумите на реализирање на сесијата, како и листа на кандидати кои ги исполнуваат условите за валидирање на знаењата и вештините, со предлог за издавање на сертификат. Записникот се доставува до претседателот на Програмскиот одбор во рок од пет дена по завршувањето на сесијата.

Испитните комисии ги сочинуваат по тројца оценувачи од редот на сертифицирани обучувачи за дадено занимање, членови на Програмскиот одбор, како и претставници на работодавците и/или синдикатите.

Со испитна комисија претседава претседател, кој е и еден од потписниците на сертификатот за стекнати квалификации за одделно занимање.

Член 7

Комисијата за жалби ја сочинуваат три члена номинирани од Центарот за образование на возрасни, кој е партнер во проектот BUILD UP Skills BEET.

Комисијата за жалби ги разгледува и одлучува по жалбите од кандидатите по спроведениот, од страна на испитните комисии процес на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини за енергетска ефикасност.

Одлуката се доставува до претседателот на Одборот за сертификација за понатамошно постапување.

Член 8

Сертификационото тело издава сертификати за стекнати квалификации за некое од петте занимања наведени во чл. 2.

Сертификатите издадени од Сертификационото тело се потпишани од претседателот на Одборот за сертификација, претседателот на Програмскиот одбор и претседателот на испитната комисија.

Сертификатите за стекнати квалификации во додатокот на сертификат ги содржат називот на занимањето и описот на компетенциите.

Сертификатите се напишани на македонски и на англиски јазик.

Сертификатите имаат важност во рамките на проектот BUILD UP Skills BEET.

Член 9

Со овој Деловник се организира работата на Сертификационото тело формирано во рамките на проектот „Обука на градежните работници за енергетска ефикасност“ – BUILD UP Skills BEET. Неговата важност е ограничена во рамките на проектот.

Деловникот стапува во сила од денот на неговото донесување.

Деловникот е изработен од:
Христина Спасевска
Лихнида Стојановска-Георгиевска

Скопје, 18. 2. 2015

Проектен координатор,
Јадранка Аризанковска

ЕВИДЕНТНА ЛИСТА

НА ПРИМЕНИ И РАЗГЛЕДАНИ ПРИЈАВИ НА КАНДИДАТИ ЗА ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ
ЗА ЗАНИМАЊЕТО **ФАСАДЕР** СО ВЕШТИНИ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ

Сесија на оценување бр. _____ Одржана на: _____ год.

Ид. бр.	Датум на прием	Име и презиме на кандидатот	Занимање	Датум на закажано интервју	Датум на тест/испит	Сертификат	Број на сертификат	Датум на издавање	Потпис за примен сертификат
Ф 001						Да Не			
Ф 002						Да Не			
Ф 003						Да Не			
Ф 004						Да Не			
Ф 005						Да Не			
Ф 006						Да Не			
Ф 007						Да Не			
Ф 008						Да Не			
Ф 009						Да Не			
Ф 010						Да Не			

ЕВИДЕНТНА ЛИСТА

НА ПРИМЕНИ И РАЗГЛЕДАНИ ПРИЈАВИ НА КАНДИДАТИ ЗА ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ
ЗА ЗАНИМАЊЕТО **ПОКРИВАЧ НА ПОКРИВИ** СО ВЕШТИНИ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ

Сесија на оценување бр. _____ Одржана на: _____ год.

Ид. бр.	Датум на прием	Име и презиме на кандидатот	Занимање	Датум на закажано интервју	Датум на тест/испит	Сертификат	Број на сертификат	Датум на издавање	Потпис за примен сертификат
К 001						Да Не			
К 002						Да Не			
К 003						Да Не			
К 004						Да Не			
К 005						Да Не			
К 006						Да Не			
К 007						Да Не			
К 008						Да Не			
К 009						Да Не			
К 010						Да Не			

ЕВИДЕНТНА ЛИСТА

НА ПРИМЕНИ И РАЗГЛЕДАНИ ПРИЈАВИ НА КАНДИДАТИ ЗА ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ
ЗА ЗАНИМАЊЕТО **СТОЛАР** СО ВЕШТИНИ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ

Сесија на оценување бр. _____ Одржана на: _____ год.

Ид. бр.	Датум на прием	Име и презиме на кандидатот	Занимање	Датум на закажано интервју	Датум на тест/испит	Сертификат	Број на сертификат	Датум на издавање	Потпис за примен сертификат
С 001						Да Не			
С 002						Да Не			
С 003						Да Не			
С 004						Да Не			
С 005						Да Не			
С 006						Да Не			
С 007						Да Не			
С 008						Да Не			
С 009						Да Не			
С 010						Да Не			

ЕВИДЕНТНА ЛИСТА

НА ПРИМЕНИ И РАЗГЛЕДАНИ ПРИЈАВИ НА КАНДИДАТИ ЗА ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ
ЗА ЗАНИМАЊЕТО **ИНСТАЛАТЕР ЗА ГРЕЕЊЕ И ВЕНТИЛАЦИЈА** СО ВЕШТИНИ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ

Сесија на оценување бр. _____ Одржана на: _____ год.

Ид. бр.	Датум на прием	Име и презиме на кандидатот	Занимање	Датум на закажано интервју	Датум на тест/испит	Сертификат	Број на сертификат	Датум на издавање	Потпис за примен сертификат
Г 001						Да Не			
Г 002						Да Не			
Г 003						Да Не			
Г 004						Да Не			
Г 005						Да Не			
Г 006						Да Не			
Г 007						Да Не			
Г 008						Да Не			
Г 009						Да Не			
Г 010						Да Не			

ЕВИДЕНТНА ЛИСТА

НА ПРИМЕНИ И РАЗГЛЕДАНИ ПРИЈАВИ НА КАНДИДАТИ ЗА ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ
ЗА ЗАНИМАЊЕТО **ИНСТАЛАТЕР НА ЕЛЕКТРИЧНИ ИНСТАЛАЦИИ** СО ВЕШТИНИ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ

Сесија на оценување бр. _____ Одржана на: _____ год.

Ид. бр.	Датум на прием	Име и презиме на кандидатот	Занимање	Датум на закажано интервју	Датум на тест/испит	Сертификат	Број на сертификат	Датум на издавање	Потпис за примен сертификат
Е 001						Да Не			
Е 002						Да Не			
Е 003						Да Не			
Е 004						Да Не			
Е 005						Да Не			
Е 006						Да Не			
Е 007						Да Не			
Е 008						Да Не			
Е 009						Да Не			
Е 010						Да Не			

ПРОТОКОЛ ЗА НАЧИН НА СПРОВЕДУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ НА ТЕОРЕТСКИ ТЕСТ И ПРАКТИЧЕН ИСПИТ ВО ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Протокол за спроведување и оценување на теоретскиот тест – П2-1

Секое лице кое аплицира за препознавање и валидирање на професионалните квалификации, при спроведувањето на теоретскиот тест треба да добие:

- соодветни инструкции,
- испитен лист кој се состои од 10 теоретски прашања од основни познавања за енергетска ефикасност;
- испитен лист кој се состои од 10 теоретски прашања кои се специфични за дадена професионална квалификација.

Критериуми за оценување

Од тестот за основни познавања за енергетска ефикасност може да се освојат најмногу до 10 поени. Испитната комисија за секој точен одговор од тестот за основни познавања за енергетска ефикасност доделува 1 поен.

Од тестот за специфични знаења за одредена професионална квалификација може да се освојат најмногу до 30 поени. Испитната комисија за секој точен одговор од тестот за специфични знаења за одредена професионална квалификација доделува 3 поени.

Погрешен одговор или недостиг на одговор е еднаков на 0 поени.

Тестот за основни познавања за енергетска ефикасност се смета за успешно завршен со постигнување на најмалку 5 поени, што е еднакво на 5 точни одговори.

Тестот за специфични знаења за одредена професионална квалификација се смета за успешно завршен со постигнување на најмалку 15 поени, што е еднакво на 5 точни одговори.

На кандидатот ќе му биде дозволено да премине на практичен испит за признавање на професионалните квалификации само по успешно завршување на теоретскиот тест на знаење. Тестирањето на теоретските знаења треба да заврши за вкупно 60 минути.

Членовите на испитната комисија по спроведувањето на тестот пополнуваат [Извештај за резултатите од теоретскиот тест](#).

Протокол за спроведување и оценување на практичниот испит – П2-2

Секое лице кое аплицира за препознавање и валидирање на професионалните квалификации, при спроведувањето на практичниот испит треба да добие соодветни инструкции и објаснување на постапката.

Практичната задача, врз основа на која се оценуваат практичните вештини, ја бира кандидатот по случаен избор од претходно подготвените задачи од страна на испитната комисија.

За полагање на практичниот испит организаторот треба да обезбеди:

- алати, опрема и материјали потребни за да се заврши задачата,
- лична заштитна облека за кандидатот,
- други поединечни заштитни предмети кои се потребни, а се карактеристични за одредена квалификација.

Критериуми за оценување

Критериуми и скала на оценување	Максимум поени
1. Препознавање и користење на соодветни материјали	6
2. Неопходна подготовка за да се заврши практичната задача	6
3. Организација и хигиена на работното место	6
4. Користење на теоретските познавања	6
5. Естетски перформанси	6
6. Сообразност на работата со стандардите и регулативите	30

За време на испитот се оценува начинот на реализирање на практичната задача, како и крајниот резултат. Исполнувањето на задачите овозможува да се постигнат максимум 60 поени.

Практичниот испит за определена квалификација се смета за успешно завршен со постигнување на минимум 30 поени.

Практичниот испит за оценување на практичните вештини не смее да трае подолго од 120 минути.

Членовите на испитната комисија по спроведувањето на испитот пополнуваат [Извештај за резултатите од практичен испит](#).

**ИЗВЕШТАЈ
ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОД ТЕОРЕТСКИОТ ТЕСТ
ВО ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА
ВЕШТИНИ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО
И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ**

Листа со одговори на теоретскиот тест

.....
/Име и презиме /

.....
/Ид. бр./

За квалификации за:.....

Дел 1	Основни познавања за енергетска ефикасност			
Бр.	Содржина на прашањето	Избор од понудените одговори		
1.		а	б	в
2.		а	б	в
3.		а	б	в
4.		а	б	в
5.		а	б	в
6.		а	б	в
7.		а	б	в
8.		а	б	в
9.		а	б	в
10.		а	б	в

Дел 2 Специфични познавања за одредена професионална квалификација				
Бр.	Содржина на прашањето	Избор од понудените одговори		
1.		а	б	в
2.		а	б	в
3.		а	б	в
4.		а	б	в
5.		а	б	в
6.		а	б	в
7.		а	б	в
8.		а	б	в
9.		а	б	в
10.		а	б	в

.....
/потпис на кандидатот/

Извештај со резултати од дадените одговори

Дел 1	Основни познавања за енергетска ефикасност		
Број на точни одговори		× 1 (поени) =	
Дел 2	Специфични познавања за одредена професионална квалификација		
Број на точни одговори		× 3 (поени) =	
ВКУПНО:			

Испитна комисија,

1. Претседател

/Име и презиме – потпис /

2. Член.....

/Име и презиме – потпис /

3. Член.....

/Име и презиме – потпис /

.....
/Датум /Место/

ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОД ПРАКТИЧЕН ИСПИТ

ВО ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

.....
/Име и презиме /

.....
/Ид. бр./

За квалификации за:.....

Критериуми за оценување		Освоени поени
1. Препознавање и користење на соодветни материјали	максимум 6 поени	
2. Неопходна подготовка за да се заврши практичната задача	максимум 6 поени	
3. Организација и хигиена на работното место	максимум 6 поени	
4.Користење на теоретските познавања	максимум 6 поени	
5. Естетски перформанси	максимум 6 поени	
6. Сообразност на работата со стандардите и регулативите	максимум 30 поени	
ВКУПНО:		

Испитна комисија,

1. Претседател
/Име и презиме – потпис /

2. Член.....
/Име и презиме – потпис /

3. Член.....
/Име и презиме – потпис /

.....
/Датум/

.....
/Место/

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ОД ЕВАЛУАЦИЈА

ВО ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ
ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ НА АПЛИКАНТОТ:		Ид. бр.			
ТЕОРЕТСКИ ПОЗНАВАЊА (максимум 40 поени)	Извор на оценување:	Портфолио	Интервју	Тест	Вкупно
	Основни познавања за енергетска ефикасност (макс. 10 поени)				
	Специфични познавања за одредена професионална квалификација (макс. 30 поени)				
	ВКУПНО:				
ПРАКТИЧНИ ВЕШТИНИ (максимум 60 поени)	Извор на оценување:	Портфолио	Интервју	Испит	Вкупно
	1. Препознавање и користење на соодветни материјали (макс. 6 поени)				
	2. Неопходна подготовка за да се заврши практичната задача (макс. 6 поени)				
	3. Организација и хигиена на работното место (макс. 6 поени)				
	4. Користење на теоретските познавања (макс. 6 поени)				
	5. Естетски перформанси (макс. 6 поени)				
	6. Сообразност на работата со стандардите и регулативите (макс. 30 поени)				
	ВКУПНО:				
Конечна оцена од евалуација	ОСВОЕНИ ПОЕНИ: _____	ПОЗИТИВНА	НЕГАТИВНА		
Претседател на испитната комисија,	Член на испитна комисија,	Член на испитна комисија,			

/Место/

/Датум/

4.3. ФОРМУЛАРИ ЗА ОЦЕНУВАЧИТЕ – ЕВАЛУАТОРИ

(Формулари од типот Е)

Формулар Е1

ПРИЈАВЕН ЛИСТ ЗА ЕВАЛУАТОР

ВО ПРОЦЕСОТ НА ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДИРАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА И ВЕШТИНИ
ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ СТЕКНАТИ ВО НЕФОРМАЛНОТО И ИНФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Име и презиме:		2. Татково име:								
3. Националност:			4. Дата и место на раѓање:							
5. Адреса на постојано живеење:										
6. Моментна адреса за контакт:										
7. Телефон:		8. E-mail адреса:								
9. Податоци за сегашна работна позиција:		Име на фирма:								
		Адреса на фирмата:								
		Со што се занимава фирмата:								
		Работна позиција:								
		Вработен од:								
10. Податоци за претходни вработувања:		1. Фирма и траење:								
		2. Фирма и траење:								
		3. Фирма и траење:								
11. Податоци за образование:		Степен на образование		III	IV	Va	Vb	VI	VII	VIII
		Институција		Назив						
				Вид						
Занимање										

12. Поминати стручни обуки:	Име на обука, испорачател, година:
	Име на обука, испорачател, година:
	Име на обука, испорачател, година:
	Име на обука, испорачател, година:
13 Референтна листа на професионалните квалификации кои се во насока на потврда на компетентноста за евалуатор (дополнете):
14. Изјавувам дека процесот на препознавање на професионалните квалификации за чиј евалуатор аплицирам, ќе го реализирам совесно и одговорно, следејќи ги протоколите и согласно со Методологијата на процесот.	Кандидат за евалуатор, _____ (име и презиме) _____ (своерачен потпис)
15. Изјавувам дека сите приложени информации и документи се веродостојни и точни.	
16. Се согласувам моите податоци, доставени во овој пријавен лист, да бидат користени за и единствено за целите на проектот BUILD UP Skills BEET, IEE/13/BWI/682/SI2.680171-Intelligent Energy Europe	
17. Датум на поднесување:	

Договор со кандидат за евалуатор– E2

ДОГОВОР

за ангажирање на евалуатор во процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини за енергетска ефикасност стекнати во неформалното и информалното образование, во рамките на проектот BUILD UP Skills – BEET, IEE/13/BWI/682/SI2.680171-Intelligent Energy Europe

склучен во _____, на ден _____ година,
помеѓу:

1. Проектот BUILD UP Skills – BEET, IEE/13/BWI/682/SI2.680171-Intelligent Energy Europe, со седиште во Скопје на ул. Димитрие Чуповски бр. 13, застапуван од проектниот координатор Јадранка Аризанковска, во својство на организатор на процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини за енергетска ефикасност стекнати во неформалното и информалното образование (во натамошниот текст: организатор), од една страна, и

2. _____, со живеалиште во _____

на _____ адреса

во својство на евалуатор во процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини за енергетска ефикасност стекнати во неформалното и информалното образование (во натамошниот текст: евалуатор), од друга страна.

Член 1

Предмет на овој договор е ангажирање на лице како евалуатор при спроведувањето на постапката за препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини за енергетска ефикасност стекнати во неформалното и информалното образование, која ќе се реализира во рамките на проектот BUILD UP Skills – BEET, IEE/13/BWI/682/SI2.680171-Intelligent Energy Europe.

Член 2

Организаторот за спроведување на процесот се обврзува целиот процес да го реализира во согласност со планираните активности во проектот.

Член 3

Евалуаторот се обврзува целиот процес да го спроведе совесно и одговорно, следејќи ги протоколите и согласно со Методологијата на процесот, предвидена во проектот.

Член 4

Трошоците за спроведување на процесот на препознавање и валидирање на претходни знаења и вештини за енергетска ефикасност стекнати во неформалното и информалното образование се на товар на проектот BUILD UP Skills BEET, IEE/13/BWI/682/SI2.680171-Intelligent Energy Europe.

Член 5

Во случај да настанат спорови во врска со реализацијата на овој договор, договорните страни се согласни да ги решат спогодбено.

Доколку не се постигне спогодбено решение на спорот/овите, за нивно решавање надлежен е Основниот суд Скопје II во Скопје.

Член 6

Овој договор влегува во сила со денот на потпишувањето.

Член 7

Овој договор е составен во два идентични примерока, од кои еден примерок за организаторот на процесот и еден примерок за евалуаторот.

Организатор на процесот
и проектен координатор,
Јадранка Аризанковска

Евалуатор,

Наслов:
Методологија на процесот на препознавање на претходни знаења и вештини
стекнати во неформалното и информалното образование
*

Издавач:
Факултет за електротехника и информациски технологии
*

За издавачот:
проф. д-р Миле Станковски
*

Автори:
проф. д-р Христина Спасевска, доц. д-р Лихнида Стојановска-Георгиевска
*

Лектура:
Георги Георгиевски
*

Коректура:
Алена Георгиевска
*

Графичко и ликовно уредување:
Лихнида Стојановска-Георгиевска
*

Тираж:
100 примероци

CIP – Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

37.018.48(4-672ЕУ:497.7)
69:371.322.5]:005.962.131

СПАСЕВСКА, Христина

Методологија на процесот на препознавање на претходни знаења и вештини
стекнати во неформалното и информалното образование / [автори Христина
Спасевска, Лихнида Стојановска-Георгиевска]. – Скопје : Факултет за електротех-
ника и информациски технологии, 2016. 88 стр. : илустр. ; 30 см

Фусноти кон текстот. – Публикацијата е во рамките на проектот „Обука на градеж-
ните работници за енергетска ефикасност“. – Содржи и: упатства и примероци за
кандидатот : (А документи)

ISBN 978-9989-630-78-1

1. Стојановска-Георгиевска, Лихнида [автор]

а) Доживотно учење – Национална стратегија – Европска Унија – Македонија,

б) Градежни работници – Неформално образование – Процена

COBISS.MK-ID 99452938

www.beet.mk

Проект „Обука на градежните работници за енергетска ефикасност“
Project “BUILD UP Skills BEET - Builders’ Energy Efficiency Training”

Проектот е финансиран од Европската Унија
This project is funded by the European Union